ЗАФАР МУБОРАК, ПОЙТАХТ ОБЛАСТИ!

Тошкентлик пахтакорлар республикада биринчи бўлиб давлатга пахта топшириш бўйича социалистик мажбуриятларини бажардилар. «Ярим миллион тонна «оқ олтин» топширамиз!»—область заршуносларининг аҳди ана шундай!

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

№ 235 (4930)
20 ОКТЯБРЬ 1982 й.
ЧОРШАНБА.

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлади.
Баҳоси 3 тийин.

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

Совет Иттифоқи меҳнаткашлари! 1982 йил планини, XI беш йиллик топшириқларини тўла ва ошириб бажариш учун социалистик мусобақа байроғини баланд кўтарингиз!

Кўп миллатли улуғ Ватанимиз янада забардаст, бадавлат ва кўркам бўлаверсин!

(КПСС Марказий Комитетининг Чақириқларидан).

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ ВЕЧЕРНИЙ ТАШКЕНТ газеталари ва «ГЛАВТАШПАССАВТОТРАНС» бошқармасининг республика пахта далаларидаги МАТБУОТ МАРКАЗИ

60

ЮБИЛЕЙГА МУНОСИБ ТЎЁНА

ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК МЕҲНАТКАШЛАРИНИНГ КАТТА МЕҲНАТ ҒАЛАБАСИ

Тошкент области қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари партия XXVI съездининг, КПСС Марказий Комитети 1982 йил май Пленумининг қарорларини, КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси ўртоқ Л. И. Брежневнинг кўрсатмаларидан келиб чиқадиган вазифаларни амалга ошира бориб, ишлаб чиқариш самарадорлиги ва иш сифатини ошириш, 1982 йилги топшириқларни муваффақиятли бажариш учун мусобақани кенг авж олдириб, мураккаб об-ҳаво шароитларида яна мўл эртанги пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик экинлари ҳосили етиштириб, уларнинг йиғим-теримини намунали ўтказдилар ва республикада биринчи бўлиб давлатга пахта сотиш юзасидан социалистик мажбуриятларини адо этдилар Тайёрлов пунктларига 440 минг тоннадан кўпроқ «оқ олтин» элтиб берилди. Гектар бошига 32,4 центнердан пахта олинди, биринчи ва иккинчи сортларнинг салмоғи 81 процентга етди. 365 минг тонна ёки тайёрланган пахтанинг 83 проценти механизмлар ёрдамида териб олинди. Машина терими плани бажарилди.

Ҳамма жойда ғўза парваришининг механизациялаштирилган илғор технологияси қўлланилганлиги натижасида ана шундай муваффақиятларга эришилди. Бундай технология ҳар қандай об-ҳаво шароитларида ҳам эртанги ҳосил олишнинг мустаҳкам негизи бўлиб қолди.

Пахтакорларнинг меҳнат ғалабасига областнинг барча районлари муносиб ҳисса қўшдилар. Бўка, Оққўрғон, Ғалаба, Пискент, Ўрта Чирчиқ, Коммунистик районларининг меҳнаткашлари юксак унумдорлик намуналарини кўрсатдилар. Улар республикада биринчилар қатори давлатга пахта сотиш йиллик планларини бажардилар ва етиштирилган жамики ҳосил йиғим-теримини тезроқ ниҳоясига етказиш ҳамда СССР ташкил этилганлигининг 60 йиллиги шарафига қабул қилинган оширилган социалистик мажбуриятларни адо этиш учун кураш олиб бормоқдалар. Бекобод, Янгийўл ва Чиноз районларининг хўжаликлари пахта тайёрлаш планини адо этиш арафасида турибдилар.

Бўка районидаги «Октябрь 40 йиллиги», «Коммунизм», Ўрта Чирчиқ районидаги Охунбобоев номли колхозлар ҳамда Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш инженерлари институтининг ўқув-тажриба хўжалиги, Ғалаба районидаги «Ленинград», «Победа», Оққўрғон районидаги «Ленинизм», Ворошиловтинцев номли, Пискент районидаги «Ўзбекистон ССР 50 йиллиги», «Гулистон», Свердлов номли, Бекобод районидаги Ленин номли, Коммунистик районидаги «Политотдел», Янгийўл районидаги «Коммунизм» колхозларининг коллективлари ғўза парваришининг илғор технологиясини такомиллаштириш ва терим ишларини комплекс механизациялаш асосида пахта тайёрлаш планларининг муддатидан илгари бажарилишини таъминладилар, гектар бошига 40—50 центнердан ҳосил олдилар.

Икки марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Турсуной Охунова, Социалистик Меҳнат Қаҳрамонлари Адолат Рўзматова, Саодат Гулаҳмедова, Кан О Нам, шунингдек, Бўка районидаги Ильич номли колхоздан Марям Маматова, «Октябрь 40 йиллиги» колхозидан Гелди Хитоев, Оққўрғон районидаги «Ленинизм» колхозидан Гулой Тулупбекова, Ғалаба районидаги «Ленинград» колхозидан Ваҳоб Ўсканбоев, «Победа» колхозидан Петр Ким, Пискент районидаги «Гулистон» колхозидан Баратали Мадалиев, Чиноз районидаги «Қизил Октябрь» колхозидан Эркин Очилов, Янгийўл районидаги «Коммунизм» колхозидан Ислом Икромов бошчилик қилаётган бригадалар ва бошқа бригадалар ҳозирдаёқ гектаридан 45—55 центнерга етказиб пахта олдилар.

Бўка районидан Облоёр Эргашев, Жалхас Балатаев, Аҳад Ҳамдамов, Ғалаба районидан Сафар Худойберганов, Оққўрғон районидан Михаил Ковешников, Қурбон Илёсов, Ўрта Чирчиқ районидан Жамол Нуров, Акром Воқалиев, Пискент районидан Ҳайдар Қораев, Холдор Йўлдошев, Бекобод районидан Муҳаммад Бекмуродов ва бошқа кўпгина механизаторлар пахта териш машиналарининг техникавий имкониятларидан самарали фойдаланиш учун социалистик мусобақага бошчилик қилиб 250—350 тоннадан ва ундан ҳам кўпроқ пахта териб бердилар. Пахтакорларга ёрдамга келган меҳнат коллективлари давлатга пахта сотиш юзасидан социалистик мажбуриятларни муваффақиятли бажаришга ҳисса қўшдилар.

Область меҳнаткашлари Озиқ-овқат программасини ҳаётга тадбиқ этиш тадбирларини амалга ошира бориб, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари сотиш юзасидан социалистик мажбуриятларини ошириб бажардилар ва давлатга 90 минг тонна дон, 322 минг тонна каноп пояси, 586 минг тонна сабзавот, полиз маҳсулотлари, 174 минг тонна мева ва узум, 2163 тонна пилла сотилишини таъминладилар. Область хўжаликлари картошка етиштиришни кўпайтириш борасида талайгина тадбирларни амалга оширдилар. Ана шу қимматли озиқ-овқат экини экиш учун биринчи марта 13,5 минг гектар ер ажратилди, бу эса 1980 йилдагига қараганда қарийб икки баравар ортиқдир. Ҳозирги вақтда давлатга 88 минг тонна картошка сотилди, йиллик план 135 процент бажарилди. Етиштирилган ҳосилни йиғиб-териб олиш ва картошка тайёрлаш давом этмоқда.

Мамлакатнинг саноат марказларига 200 минг тонна сабзавот-полиз маҳсулотлари, 17,8 минг тонна мева ва узум, 17,8 минг тонна эртанги картошка етказиб берилди. Умумиттифоқ фондига мева-сабзавот маҳсулотлари ортиб жўнатиш умумий плани 145 процент адо этилди.

Чорвачиликни ривожлантиришда ижобий натижаларга эришилди. Барча турдаги чорва ва паррандалар миқдорининг ўсиши ҳамда маҳсулдорлигининг оширилиши таъминланди. Давлатга бултургидан 4,9 минг тонна кўп гўшт, 5,7 минг тонна кўп сут, 24,8 миллион дона кўп тухум сотилди.

Область меҳнаткашлари Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Мурожаатига амалий ишлар билан жавоб қайтариб, етиштирилган бутун ҳосилни нобуд қилмай тезлик билан йиғиб-териб олиш учун астойдил кураш олиб бормоқдалар. Область пахтакорлари ўз имкониятларини ҳисоблаб чиқиб, давлатга қўшимча равишда 60 минг тонна пахта топширишга ва республика хирмонига ярим миллион тонна Тошкент пахтасини қўшишга қарор бердилар.

Область партия ташкилотлари, совет, хўжалик органлари, колхозлар, совхозларнинг раҳбарлари ва мутахассислари, барча меҳнаткашлари КПСС Марказий Комитетининг талабларини ва КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиуми Раиси ўртоқ Л. И. Брежневнинг кўрсатмаларини бажара бориб, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши самарадорлигини янада оширишга эришишга азму қарор бергандирлар. Область хўжаликлари ўн биринчи беш йиллик иккинчи йили социалистик мажбуриятларини бажариш билан бир вақтда 1983 йил ҳосили учун кузги-қишки тадбирлар комплексини ўтказиш, чорвани қишловдан муваффақиятли олиб чиқиш, деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтиришда ва уларни давлатга сотишда янгидан-янги муваффақиятларга эришиш, Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи ташкил этилганлигининг шонли 60 йиллигини муносиб нишонлаш борасидаги ишларни кенг авж олдириб юбордилар.

СТУДЕНТЛАР ҒАЙРАТИ

Шу кунларда Меҳнат Қизил Байроқ орденли Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаштириш инженерлари институтининг серғайрат ёшлари Сирдарё областининг Ильич райони пахтакорларига «оқ олтин» ҳосилини йиғиб-териб олишда яқиндан ёрдам бермоқдалар. Олий ўқув юрти студентлари республикамиз олий ўқув юртлари студентларига қарата мурожаат билан чиққанлари бежиз эмас. Бу институт ёшлари «оқ олтин» мавсумида Ватанимиз улкан хирмонига 6 минг тонналик хирмонни туҳфа қилиш учун курашмоқдалар.

Йиғим-терим бўйича ўтказилаётган факультетлараро социалистик мусобақада «Қишлоқ хўжалигини электрлаштириш ва автоматлаштириш», «Гидромелиорация» ҳамда «Ер тузиш» факультетлари пешқадамлик қилмоқда. Студентлардан Э. Заманов, А. Абдураҳмонов, Д. Тлаков, М. Абдиев, С. Ботирова, Т. Зокирова, А. Аловиддинов ва Т. Оқбўтаевлар теримда пешқадамлик қилишмоқда.

Махсус мухбирларимиз Ҳ. Икромов, А. Хатамов, А. Эгамназаровлар хабар қиладилар:

Пахтазордан дараклар № 19

9. ИНСОН МЕҲНАТИ БИЛАН ГЎЗАЛ

• Республика партия ва ҳукуматининг Мурожаатига жавобан катта ҳосил учун курашни янада авж олдирайлик

Айтишларича, Чирчиқ дарёси бўйларидаги воҳада дастлаб учта район ташкил этилган. Уларга Юқори Чирчиқ, Ўрта Чирчиқ ва Қуйи Чирчиқ деб ном берилган. Ана шу номлардан Ўрта Чирчиқ районининг номигина сақланиб қолди. Чирчиқ воҳасининг деҳқонлари паловбоп гурунч, чидамли пахта толалари, чарос узумлари, ширин-шакар қовун-тарвузлари ва мевалари билан фақат областимиздагина эмас, балки республикада ҳам ном қозонганлар. Бу ерда бўлганимизда: «Ўзимизнинг ўзбек палови мана шу Чирчиқ воҳасида етиштирилган гурунч туфайли машҳур бўлган» дейишади. Бу гапда жон бор, албатта. Негаки, бу гурунчлар сувни яхши тортади, серщира бўлади, паловини еганингизда тишингизга сақичдай ёпишиб, мазаси узоқ вақт оғзингиздан кетмайди. Паловлари жаҳонга машҳур Чирчиқ воҳасининг пахтакорлари олтиндан қиммат «оқ олтин» етиштиришда ҳам йил сайин қувончли ютуқларга эришишяпти.

Ана шу Чирчиқ дарёсидан сув оладиган Қорасув бўйларида Свердлов номли колхоз пахта етиштиради. Биз хўжаликнинг ҳар йили пахтадан мўл ҳосил етиштириш сирини колхоз раиси Муҳиддин ака Дусанбоев билан учрашганимиздаёқ тушундик. Негаки, у пайкаллардан бирида бузилиб қолган терим машинасини ўзи тузатиб, эндигина дала шийпонига келган экан. Муҳиддин акани илгарилари ҳам кўп кўрганмиз. У ишни оддий механизаторликдан бошлаган, кейин кўп йиллар колхоз бош инженери бўлиб ишлаган. Ҳатто у ҳақда: «Машиналарнинг овозига қараб маркасини айтиб бера олади» деган гап юради. Бўлса бордир. Лекин шу нарса аниқки, колхоз командири хўжаликдаги барча техниканинг сир-асрорларидан хабардор. Зарур бўлса ўзи далама-дала юриб, терим агрегатларининг ишлашини кузатади.

Биз колхоз далаларида бўлганимизда: «Раисни ҳеч идорадан топиб бўлмайди» деб «шикоят» қилишганининг гувоҳи бўлдик. Ҳақиқатан у тонг отгандан қош қорайгунча далама-дала кезади. Иложи борича ҳар бир механизатор билан икки оғиз бўлса-да илиқ сўрашади, ҳол-аҳвол сўрайди. Колхоз территорияси кичкинадир-да деб ўйларсиз. Асло ундай эмас. Юзлаб гектар пахта майдонларида пешона тери билан етиштирилган мўл ҳосилни ўз вақтида йиғиб-териб олиш учун командирнинг ўзи бевосита «жангчилар» ичида бўлгани маъқулда.

Биз уни Ахрор Саидакбаров бошлиқ пахтакорлар бригадасининг дала шийпонида учратдик. Раис ва бригадир ёшликдан бирга ўсишган. Пахтага меҳр қўйишган. Раис тез-тез қадрдонининг пахта даласидан хабар олиб туради. «Баъзи раисларга ўхшаб бундоқ олдиндан хабар ҳам қилиб қўймайди. Тўппатўсидан пахтазор оралаб келиб қолганини, дарров амалий йўл-йўриқларга ўтганини кўраман», — дейди бригадир кулимсираб.

Мана, район хўжаликлари бригадаларида пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида район «Машъал» газетасида бугун берилган маълумот. «Балли сизга, азамат деҳқон!» рубрикаси остида колхозда йиллик планни биринчилар қаторида бажарган А. Саидакбаров ва Ҳ. Ташенов бригадалари. «Яқин қолди, марраға томон» рубрикаси остида эса М. Исломов, Ф. Тожиқулов, Э. Абдуллаев, Т. Насриддинов, Т. Илёсбоев ва бошқа бригадирларнинг номлари, улар қаторида аёл бригадир Маҳбуба Зокирова бригадаси номлари қайд этилган.

Раис хўжаликдаги кўпгина механизаторлар билан тайёрлов курсида бирга таҳсил кўрган. С. Шахов, М. Исмоилов, М. Мирзаев, А. Усмонов, Ў. Қўзибоев сингари кўплаб моҳир механик-ҳайдовчиларни терган пахтаси юз эллик— икки юз тоннадан ошиб кетди. Механик-ҳайдовчи Н. Хаитова ҳам бўш келмаяпти.

Шу кунларда, яъни гоҳ кутилмаганда ёғингарчилик бўлиб, гоҳ совуқ изғирин эсаётган кезларда бутун умид механизаторлар ғайратшижоатига, уларнинг ҳимматига боғлиқдир. Колхозда иккита терим-транспорт отряди ташкил этилган. Ўн саккизта терим машинаси юксак унум билан ишлатиляпти.

Район марказига — пахта бош штабига келганимизда ҳам пешқадам Охунбобоев номли колхоз билан бир қаторда Свердлов номли, Энгельс номли «Ленин йўли» колхозларининг номларини фахр билан тилга олишди.

«Матбуот маркази» деб аталган жойда борйўғи икки киши ўтирганини кўриб ҳайрон қолдик. Бу ерда партия маорифи кабинетининг консультанти Исматилла Неъматиллаев ва унинг ёрдамчиси ўтирган экан. Биз обҳаво инжиқлик қилаётган шароитда ветеранлар мурожаати натижалари билан қизиқдик. Улар суяги пахтазорда қотган, кексалигига қарамай, қалб ўти билан далага отланган кишилар экан. Охунбобоев номли колхоздан Тожибой Ўрмонов, Партия XXII съезди колхозидан Юсуф Дадабоев, Ким-Пен Хва номли колхоздан Х. Абдуқодиров, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Н. Ким ва бошқалар пахта учун қаттиқ кураш кетаётган шу кезларда ўз ўринларини пахтазорда деб билмоқдалар.

Район пахтазорларида икки юз эллиқдан зиёд терим агрегатлари жавлон ураяпти. Бригадалардан кетма-кет ғалаба рапортлари келиб турибди. Хўжаликлар ғайрат отига қамчи босишяпти.

(Давоми бор).

СУРАТЛАРДА: «Зангори кема»лар пахта далаларида; Тошкент область Оққўрғон районидаги Ҳамид Олимжон номли колхознинг илғор теримчиси Ҳанифа Мустафоева. У ҳар куни 160—180 килограммга етказиб «оқ олтин» теряпти.

А. Тўраев фотолари.

Долзарб мавзу

КВАРТАЛ—ЙИЛ САРҲИСОБИДИР

ПЛАН — ҚОНУН: УНИ БАЖАРИШ — БУРЧ, ОШИРИБ БАЖАРИШ — ШАРАФ

АСУ «Ташсельмаш» электрон-ҳисоблаш машиналари ҳар куни завод цехларида у ёки бу деталлар ва узеллар қанча тайёрлангани, улардан қанча пахта териш машиналари йиғилганини ҳисоблаб чиқаради. Коллектив эса «Зангори кемалар» тайёрлаш ҳар куни, ҳар декадада бир маромда бўлишига эришяпти. Бу ерда бугунги кундаги ишга эртанги кундаги муваффақият, квартал ва йиллик планларнинг бажарилиши боғлиқ эканлигини яхши билишади.

Тошкентнинг СССР 50 йиллиги номидаги «Тошкент трактор заводи», Чкалов номидаги авиация ишлаб чиқариш бирлашмалари, «Ташсельмаш» заводи, Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг 50 йиллиги номидаги тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмаси, «Силикат» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси ва бошқа илғор корхоналарда планлаштириш ва ҳисоблашнинг самарали формаларидан фойдаланиб, меҳнатда қатнашишнинг коэффициенти бўйича ҳақ тўланиши (КТУ) асосида ишловчи комплекс бригадаларни кенг жорий этиб, социалистик мусобақани авж олдириб ҳар бир ойнинг биринчи кунлариданоқ юксак иш маромига эришмоқдалар. Бу — йиллик планни ва СССР 60 йиллиги шарафига қабул қилинган социалистик мажбуриятларни муваффақиятли бажариш гаровидир.

Фақат «Союзмашхлопководство» Бутуниттифоқ саноат бирлашмасининг корхоналарида 13 минг ишчи бригадаларга бирлаштирилган, коллективларнинг 60 проценти меҳнатда қатнашишнинг коэффициенти бўйича ишлаяпти. «КПСС XXVI съезди талабларидан келиб чиқиб, янгичасига ишлаш ўзини яхши кўрсатди,— дейишади бирлашмада. — Биз уни мунтазам ривожлантирамиз».

Кўпгина коллективлар мамлакат юбилейи яқинлашган сайин меҳнатда ажойиб ютуқларга эришмоқдалар. Жумладан, «Малика» трикотаж ишлаб чиқариш бирлашмаси нотўқима газламалар участкасининг катта мастер, коммунист У. Долимов бошчилигидаги бригадаси йиллик топшириқ муддатидан илгари, 30 сентябрда бажарилганлиги ҳақида рапорт берди. Бу ерда йил бошидан бери ярим миллион погон метрдан ортиқ жунли ва ярим жунли ватин ишлаб чиқарилди ва реализация қилинди, тўққиз ойлик планга қўшимча 138 минг погон метр газлама тайёрланди.

Бошқа ўнлаб корхоналарда ҳам социалистик мусобақа пешқадамлари зарбдор меҳнат қилаётганликлари ҳақида мисоллар кўрсатиш мумкин. Айни пайтда қатор завод ва фабрикаларда ҳажм бўйича планни бажариб, номенклатура бўйича қолоқликка йўл қўйишаяпти, истеъмолчига маҳсулотни ўз вақтида топширишни таъминлашмаяпти. Бундай қолоқлик экскаватор заводи, озиқ-овқат саноати министрлигининг тажриба-механика заводи, ёғ-мой комбинати, «Ташавтоматика» заводи ва бошқаларда рўй берган.

Саноат корхоналарининг бир маромдаги иши кўпгина омилларга боғлиқ: бу таъминотни аниқ йўлга қўйиш, заводлараро ва цехлараро кооперация, маънавий ва моддий рағбатлантириш тадбирлари системаси ва албатта, яхши ташкил этилган социалистик мусобақадир. Тошкент агрегат заводининг кириш йўлагида, цехларида илғорларнинг муваффақияти ҳақида ҳикоя қилувчи «Чақмоқ»ларни тез-тез кўриш мумкин. «Таштекстильмаш» заводида ҳам иш пухта йўлга қўйилган. Бу ерда қисқа давом этувчи йиғилишларда ютуқлар таҳлил этилади.

Корхоналарнинг коллективлари 1982 йилга қадам қўйишар экан, СССР ташкил этилганлигининг 60 йиллигига тайёргарлик муносабати билан оширилган мажбуриятлар қабул қилишган, янги марраларни белгилашган. Бироқ бутун коллективни планни бажаришга сафарбар этмай, ишлаб чиқаришни такомиллаштирмай, янги техникани жорий этмай туриб ютуқларни қўлга киритиш қийин. Қатор корхоналар ўн биринчи беш йилликнинг иккинчи йили дастлабки кунлариданоқ йил якуни ҳақида ўйлаб тўртинчи кварталга дадил қадам қўйишди. «Тошкент трактор заводи» коллективи Тошкентдаги тантаналар пайтида Л. И. Брежневнинг заводга келишидан илҳомланиб, мамлакат юбилейини муносиб кутиб олишга интилиб, қўшимча 350 та трактор тайёрлаш мажбуриятини олган. Тўққиз ойлик якунларига кўра тракторсозлар 250 тадан ортиқ машинани пландан ташқари тайёрлаб қўйишди. «Средазкабель» бирлашмасида мис ўровчи юксак унумли дастгоҳнинг ишга туширилиши натижасида меҳнат унумдорлигини анча оширишга эришилди.

Шаҳар саноати беш йилликнинг иккинчи йилини якунлашнинг тўғри йўлига чиқди. Тўртинчи квартал якунларни чиқаради. Шу боисдан ҳозир ишлаб чиқариш планларини бажаришга тўсиқ бўлувчи «объектив» ва «субъектив» сабабларни рўкач қилиш, сусткашликка йўл қўйиш асло мумкин эмас. Афсуски айрим корхоналарда бой берилган вақтни тўлдириб юборамиз деб ўйлашади. Ана шу корхоналарнинг раҳбарлари бу ғоят қийин эканлигини, баъзан бой берилган фурсат қайтиб келмаслигини яхши билишади. Баъзан «ишни ўнглаб олиш» учун планларга тузатиш киритишга ҳаракат қилишади. Бунинг оқибатида техник-иқтисодий кўрсаткичларни вақтинча изга солиш учун шароит яратилади. Бироқ ишга бундай муносабатда бўлиш нотўғри эканлигини Л. И. Брежнев шундай таърифлаган эди: «Бундай практика хўжаликни издан чиқаради, кадрларни бузади, уларни масъулиятсизликка ўргатиб қўяди».

Йилнинг ана шу якунловчи ойларида цех, бошланғич партия ташкилотларининг планлар ва қабул қилинган социалистик мажбуриятлар бажарилишига коллективларни сафарбар этиш бўйича ролини ошириш ғоят муҳим.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Л. И. Брежнев КПСС XXVI съездида шундай деган эди: «Мен айтмоқчи бўлган биринчи масъулият— давлат планларини бажариш масъулиятидир. Партия планга у фақат Олий Совет томонидан тасдиқланганлиги учунгина қонун деб қарамайди. План — қонундир, чунки унга риоя қилишгина халқ хўжалигининг соз ишлашини таъминлайди».

Ҳар куни минглаб тошкентликлар етиштирилган «оқ олтин»нинг мўл ҳосилини тез ва нес-нобуд қилмай йиғиштириб олиш учун пахта далаларига деҳқонларга кўмаклашиш мақсадида чиқиб кетаётган бўлишларига қарамай, корхоналарда меҳнат суръати пасаймаяпти. У янада юқори бўлиши керак — биз бутун совет халқининг ажойиб байрами — СССР 60 йиллигига яқинлашяпмиз. Бепоён Ватанимизда шонли сана шарафига меҳнат вахтаси давом этяпти. Бир йилдан кейин Тошкентнинг 2000 йиллигини нишонловчи Ўзбекистон пойтахти меҳнаткашлари умумхалқ ишига муносиб ҳисса қўшишлари керак.

Давлат планининг, қабул қилинган социалистик мажбуриятларнинг бажарилиши меҳнат коллективларининг мамлакатимизнинг 60 йиллик юбилейига муносиб туҳфаси бўлади.

СИНТЕТИК ПОЛИМЕРЛАР ВА КЕЛАЖАК ВАКЦИНАЛАРИ

«Правда Востока» газетаси 1973 йил 27 апрель [99] сонида Ленин комсомоли мукофоти лауреати, Самарқанд медицина институтида медицинанинг янги соҳаси — иммуногенетикада муҳим тадқиқотлар ташкил қилган, медицина фанлари доктори Р. М. Хаитов тўғрисида мақола босиб чиқарди. Бугун газета СССР Соғлиқни сақлаш министрлиги биофизика институти иммуногенетика лабораторияси раҳбари ва Тошкент медицина институти иммунология лабораторияси раҳбари илмий асарлари мамлакатимиздан ташқарида ҳам шуҳрат қозонган машҳур олим, профессор Раҳим Мусаевич Хаитовга сўз беради.

Р. М. ҲАИТОВ,

медицина фанлари доктори,

профессор

1982 йилнинг 20 — 30 сентябрида СССР Фанлар академияси ва Ўзбекистон ССР Фанлари академияси, СССР фан ва техника давлат комитети «Медицина мақсадидаги синтетик полимерлар» проблемаси бўйича Илмий Кенгашнинг ташаббуси билан Самарқандда 1 Бутуниттифоқ медицина полимерлари мактаб-семинари ўтказилди. Полимерлар химиясининг муҳим проблемаларини, уларни медицинада қўллашнинг турли аспектларини муҳокама қилишга бўлган интилиш мунозаралар столи ўз атрофига мамлакатнинг етакчи олимларини тўплади. Полимерларни яратиш, ўрганиш ва фойдаланишнинг ранг-баранг масалалари бўйича лекциялар тингланди ва семинарлар ўтказилди. Олимлар медицина полимерлари фанининг энг илғор «тараққиёт нуқталари» тўғрисида фикр алмашдилар. Докладлар, лекциялар ва мунозаралар турли ихтисосликдаги тингловчиларда катта қизиқиш уйғотди. Бу албатта тўла тушунарлидир. Полимерларни қўллаш доираси чинакам чексиздир: полимерлар бизни ҳамма жойда — уйда ва ишда, қуриқликда ва денгизда қуршаб олган. Уколлар учун шприцлар, одамга кўчириб ўтказиш учун сунъий аъзолар, самолётлар ва космик ракеталарнинг деталлари —булар ҳам полимерлардир.

Ана шу мақолада мен мактабда муҳокама қилинган ва медик —иммунолог ва химикларнинг ҳамкорлик ишлари натижасида бундан ўн йил муқаддам пайдо бўлган тадқиқотларнинг ёш йўналиши тўғрисида ҳикоя қилиб бераман. СССР Медицина Фанлари академиясининг академиги Р. В. Петров, СССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси В. А. Кабанов ва ана шу мақола муаллифи ўқиган барча лекциялар деярли ягона умумий проблемага — синтетик вакциналарни яратиш проблемасига бағишланди. Лекторлар—медицинада ана шу янги йўналишни яратганлар —медико-биологик, иммуногенетик ва химик тадқиқотлар тўғрисида ҳикоя қилиб бердилар. Интеграция сунъий вакциналар, келажак вакциналарини, биз уларни шундай деб атаймиз, принципиал яратиш мумкинлигини кўрсатиб берди. Умумиттифоқ давлат программасининг бир қисми бўлиб қолган «Иммунология»нинг янгилиги ва тадқиқотларнинг ана шу программаси моҳияти нимадан иборат?

Замонавий медицина ўлдирилган ёки кучсизлантирилган микроблар ёки вирусларни англатувчи вакциналар ёки эмлашлар ёрдамида илгари миллионлаб кишиларнинг ҳаётини олиб кетган кўпгина даҳшатли касалликлардан ҳимояланишни яратди. Лекин инсон ҳамон кўпгина инфекцияларга тезда чалиниб қолади. Иммунологлар шуни кўрсатишдики, унга зарарли бўлган бактериялар ва вируслардан организмни ҳимоя қилишга қодир бўлган иммунитет системасининг кучсизланиб қолиши билан боғлиқдир. Иммуногенетиклар ана шу кучсизланишда генетик аппаратнинг маълум хусусиятларидаги иммуна системаси сабабчи эканлигини англадилар. **Шунинг учун ҳам олимлар олдида катта амалий аҳамиятга эга бўлган— иммунитетни самарали кучайтириш усулларини топиш вазифаси пайдо бўлди. Ягона эмлаш ёрдамида организмни бир йўла кўпгина касалликлардан ишончли ҳимоя қилиш — иммунологларнинг қадимий орзусидир. Биз химиклар билан ҳамкорликда ишлаб чиққан янги синтетик вакциналарни яратиш принципи худди ана шу талабларга жавоб бера олиши керак.**

Иммуна системасида генетик камчиликлари бўлган кишиларда ҳатто қудратли иммунитетни ривожлантира оладиган ишлаб чиқилаётган бу препаратларнинг асосий афзаллиги шундаки, улар анъанавий вакциналардан фарқли ўлароқ фақатгина антигенлардан иборат эмаслигидадир (ёки организмда микроблар ва вируслар фрагментларига қарши ҳосил бўладиган махсус ҳимоя оқсиллари— антителлар). Сунъий вакциналаштирилган дори-дармонлар қудратли иммуна реакциясининг ҳосил бўлишини таъминлайдиган жуда ҳам керакли ва алоҳида полимердан тузилган синтезлаштирилган комплексли макромолекулаларни мужассамлаштирган. Бундай сунъий молекулалар табиий антигенларга қараганда антителлар 100 марта кўпроқ ҳосил бўлишини таъминлайди. Сунъий яратилган полимер ва антиген— комплекси планлаштирилган таркибли препарат — исталган организмда унинг наслий тузилишидан қатъий назар, иммуна реакциясининг ҳимоясини стимуллаштириши ва ҳар қандай инфекцияга қарши курашмоғи керак. Мавжуд бўлган вакциналардан бирортаси ҳозирда бунга қодир эмас.

Ана шундай полимерни аниқлашга қандай қилиб эришилди? Аввало, организм иммуна системасининг тузилиши ва яшаши, уни ташкил қилувчи ҳужайра ва молекулалар, иммунитетни бошқариб турувчи генларнинг ҳаракат механизми билими асосида иммунитетни стимуллаштиришнинг янги принципи формулировкаланди. Ана шу принципнинг моҳияти шундаки, кучли типлар бўйича иммуна реакциясини детерминлаштирувчи генларнинг вазифасини уйғунлаштирувчи актив биологик бирикмаларни синтез қилиш ва излашдан иборат. Излаш турли йўналишларда олиб борилди. Қон ва ўнлаб бошқа табиий ва сунъий бирикмаларнинг кучланишига таъсир қила оладиган кўпгина ўсимликларнинг экстрактлари, гормонлар, нуклеинли кислоталар, моддалар ҳаракати ўрганилди. Лекин дуруст натижа кўрилмади. Ниҳоят иммунитетни стимуллаштирадиган моддаларни излаш, бизни шу каби табиий моддалари бўлмаган полиионлар — сунъий синтезланган полимерларга олиб келди. Синтетик полиионлар оқсиллар ва бошқа биологик молекулалар билан ўзаро ҳаракат қилишга ва улар билан мустаҳкам алоқа ҳосил қилишга қодирдир. Бу полимерлар лимфоцитларнинг (интителни ҳосил қилувчи қоннинг оқсил хужайраси) сиртига ёпишиб қолади. Бу организм иммуна системасининг асосий «қуроли» бўлиб, уларни қўзғатади. Натижада лимфоцитлар инфекцияли агентлардан ҳимояланиш учун жуда ҳам керак бўладиган антителларнинг ғоятда катта миқдорини ишлаб чиқара бошлайди. Полиионларнинг молекулаларга маълум касалликларни қўзғатувчи—антиген микробларининг химиявий бирикуви ғоятда кучли иммунизирлаштирувчи препаратларни яратишга олиб келди.

Шундай қилиб келажак синтетик вакцинасининг экспериментал моделлари яратилди. Бу ҳозирча фақат янги типдаги сунъий антигенларни яратиш йўлида қўйилган дастлабки қадамлардир. Иммунитет қаршилик кўрсатиб ривожланолмаган ёки кучсизлик қиладиган турли юқумли касалликларнинг антигентлари полиионларнинг молекулалари билан бириккanda самарали иммуна реакциясини яратади. Аниқ касалликларга қарши ишлатиладиган сунъий вакциналаштирилган препаратларнинг янги типи қанчалик самарали эканлигини келгусидаги тадқиқотлар кўрсатади.

Биз Пастер принципи (яъни ўлдирилган ёки кучсизлантирилган микроблар ёрдамида вакцинация қилиш) ҳамда янги принципга асосланган сунъий вакциналар яратилишига ишонамиз. Янги принципда организмни кучсизланган иммуна ҳимоясидан иммунологик жиҳатдан кучлига айлантириш назарда тутилади. Ўйлайманки, яқин келажакда турли хил вируслар ва микробларнинг антигенларини бир полимер занжирида тўплаш мумкин бўлади. Бу эса кўпгина касалликларга қарши, шу жумладан, бугунги кунда иммунизация қилиб бўлмайдиган инфекцияларга қарши ҳам эмлаш имконини беради. Синтетик вакциналар инсон организмига киритилганда салбий асоратлар қолдирмайдими деган савол туғилади? Шуни айтиш керакки, сунъий вакциналарнинг энг асосий хусусиятларидан бири юксак мослашувчанликдир. Яъни улар ҳеч қандай асорат қолдирмайди. Оддий вакцинациядан кейин баъзан аллергия, яллиғланиш, асаб бузилишлари каби асоратлар сезилади. Бунинг сабаби шуки, организмга бутун микроблар ёки вируслар киритилади. Бошқача айтганда, эмлаш пайтида организм учун кераксиз бўлган 95—99 процент «балласт» моддалар ҳам организмга киради. Сунъий вакциналар микроорганизмлардан ажратиб олинган энг зарур молекулаларнигина ўз ичига олиши зарур. Биз заҳарсиз вакцина яратишга интилмоқдамиз. Сунъий антигенларнинг полимер қисми ҳам инсон учун зарарсиздир. Касалхоналар фаолиятидан мисол келтирайлик. Бугунги кунда синтетик қон кенг қўлланилмоқда. Уларни организмга киритиш ҳеч қандай оғир реакциялар келтириб чиқармайди. Табиий қонни қуйиш эса айрим ҳолларда кутилмаган салбий натижалар бериши мумкин. **Келажак вакцинасида сунъий қонга жуда яқин бўлган полимерлар ишлатилади. Бундай полимерлар, жумладан, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси химия ва физика институтида ҳам яратилмоқда.** Бу ерда уни бошқа мақсадларда яратишмоқда. Мактабга Институт томонидан тавсия этилган лекцияда полимерлар қон ўрнини босиши мумкинлиги айтилган. Бу полимерларни организмга юборганда ҳаёт фаолияти учун жуда зарур бўлган айрим металлардан ташувчи сифатида фойдаланиш мумкин. Мактабда медикларни полимерларнинг айни пайтда ҳам қон яратишга хизмат қилувчи ҳамда иммунитет вазифасини бажариш хусусиятига эга бўлганлари қизиқтириб қолди. Ҳар қандай юқумли касаллик иммуна системасига кучли таъсир қилиб қолмасдан, қон яратилишига ҳам салбий таъсир кўрсатади. Чунки қон яралиши ва иммуна системаси ўзаро бир-бири билан узвий боғлиқ. **Шунинг учун ҳам қон яралишига хизмат қилувчи ҳамда иммунитет вазифасини бажарувчи препаратларнинг яратилиши ўзбек олимларининг катта ютуғидир. Тадқиқотларнинг бу йўналиши универсал, кўп функцияли доривор бирикмаларни яратишда муҳим роль ўйнаши шубҳасиз.**

Хулоса қилиб шуни айтмоқчиманки, партия ва ҳукуматимиз физика-химия биологияси ва биотехнологиясини янада ривожлантириш ҳамда уларнинг ютуқларидан медицина, қишлоқ хўжалиги ва саноатда фойдаланиш ҳақида катта ғамхўрлик қилмоқдалар. **Сунъий антигенлар яратиш биотехнологиянинг катта қисмини ташкил этади. Улар медицинада ҳам, қишлоқ хўжалигида ҳам, жуда зарур. Бундай антигенлар фақатгина даволаш ёки диагностика мақсадларида фойдаланилувчи хилма-хил препаратлар ишлаб чиқаришдагина эмас, балки илмий-тадқиқот ва саноат мақсадларида ҳам муҳим аҳамиятга эга. Синтетик антигенларни қўллаш мумкин бўлган соҳалар беҳисоб.**

● Медицинанинг янги соҳасида муҳим тадқиқотлар ● Фаннинг олдинги маррасида ● Организмни касалликлардан ишончли ҳимоя қилиш ● Ўзбек олимларининг катта ютуғи ва режалари

Ўзбекистон олимлари янги полимерли бирикмаларни ишлаб чиқишда муносиб ҳисса қўшмоқдалар. Республикада координационли бирикмалар химияси ва юқори молекулярли бирикмалар химияси соҳасида планли тадқиқотлар олиб борилмоқда. Полимерли лигандалар билан координационли бирикмалар бўйича республика биринчи мактабининг машғулотлари худди ана шу ерда, Ўзбекистон ССР Фанлари академияси полимерлар химияси ва физикаси институти базасида ўтказилиши бежиз эмас. Етакчи олимлар бир неча кун мобайнида тингловчилар ҳузурида фаннинг янги йўналиши — полимерларни яратиш ва ўрганишни ривожлантиришнинг муҳим масалалари бўйича лекциялар ўқидилар. Олимларнинг Тошкентда бўлиб ўтган учрашуви мамлакат халқ хўжалиги манфаатини кўзлайдиган ишларнинг ҳамкорлик планини тузиб чиқиш имконини беради.

Суратда: — мактаб тингловчилари (чапдан-ўнгга) Ўзбекистон ССР Фанлари академияси полимерлар химияси ва физикаси институти директори ўринбосари, физика-математика фанлари кандидати Н. Р. Ашуров, МФТИ кафедра мудири, химия фанлари доктори, профессор В. В. Зеленцов, элементоорганик бирикмалар институти лабораторя мудири, СССР Фанлар академияси мухбир аъзоси М. Е. Вольпин, СССР Фанлари академияси мухбир аъзоси В. А. Кабанов, химия фанлари доктори, профессор А. А. Эфендиев, химия фанлари доктори, профессор В. Д. Копилова, химия фанлари доктори, профессор С. Л. Давидова, Украина ССР Фанлари академияси мухбир аъзоси С. В. Волков, химия фанлари доктори А. Д. Горновский, химия фанлари доктори Х. М. Ёқубов.

А. Кошкин фотоси (ЎзТАГ).

ЖАҲОН ОЙНАСИ

ТАСС МУХБИРЛАРИ ХАБАР ҚИЛАДИЛАР

АНТЕННА ЎРНИГА СТАНЦИЯ

ПРАГА. Банска-Бистрица шаҳридаги Кралова турар-жой массиви Чехословакияда биноларнинг томларига телевизион антенналар ўрнатилмаган биринчи микрорайон бўлди. 12 қаватли бинолардан бирига ўрнатилган марказий станция шу антенналарнинг ўрнини босди. Бу станция телевидение тасвирини кабель орқали зангори экранларга юборади. Бу йил 640 оила юқори сифатли телевидение сигналини олади. Бундан ташқари, телевидение сигналларини кабель орқали узатиш маҳаллий универмаг саноат телевидениеси каналларидан бирини унга улаш имконини берди. Шу тариқа Кралова аҳолиси уйидан чиқмай туриб муайян молларнинг магазинда борлигини билишлари мумкин.

Ривожланаётган ҳамкорлик

ЛУАНДА. Ангола Халқ Республикасининг ташқи сиёсати биринчи навбатда социалистик ҳамдўстлик мамлакатлари билан ҳамкорликни мустаҳкамлаш ва ривожлантиришга қаратилган, деб ёзади «Жорнал Ди Ангола» газетаси ўзининг СССР билан АХР ўртасида дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисидаги шартнома имзоланганлигининг 6 йиллигига бағишланган мақоласида. Газета мазкур ҳужжат Совет — Ангола муносабатларининг анъанавий дўстона характерга эга эканлигини тасдиқлаб, бундай муносабатларни янада кенгайтириш ва мустаҳкамлашнинг кенг истиқболларини очиб берди, деб уқтириб ўтади.

Ҳозирги вақтда саноат, қишлоқ хўжалиги, энергетика, транспорт соҳасида Совет —Ангола ҳамкорлиги муваффақиятли ривожланмоқда. Юзлаб совет мутахассислари икки томонлама иқтисодий ҳамкорлик программасига мувофиқ АХРни миллий реконструкциялаш ишига салмоқли ҳисса қўшмоқдалар.

Совет Иттифоқи ва Ангола шартномани ривожлантириб, 1981 —1985 йилларга ва 1990 йилгача бўлган истиқболга мўлжалланган АХР билан СССР ўртасида иқтисодий, техникавий ҳамкорлик ва савдо-сотиқ программасини имзоладилар. Бу эса АХРнинг энергетика потенциалини икки баравар ошириш имконини беради.

«ҚУЁШ УЙИ»

Ироқ олимлари қуёш энергиясидан уй-жой коммунал хўжаликда фойдаланиш юзасидан амалий экспериментлар ўтказишга киришдилар. Улар яқинда мамлакатда биринчи «қуёш —уйи»ни синаш мақсадида фойдалана бошладилар. Бу уйнинг барча совитиш, иситиш ва ёритиш системалари қуёш нурлари энергияси ҳисобига ишламоқда. Бу бир қаватли турар жой биносининг томи нишаб бўлиб, унда қуёш батареяларининг 138 та панели ўрнатилган. Батареялар ҳосил қилаётган электр энергияси йилнинг иссиқ пайтида уйни совитиш, совуқ пайтда эса иситиш, рўзғордаги электр техникасини ишга тушириш, бинони ёритиш учун етарлидир.

ШАХСИЙ ЮЛДУЗ

«Бошпана топишга пулингиз етмаса, юлдуз сотиб олинг!» Калифорния штатида (АҚШ) бир компаниянинг шиори шундай. Осмон ёриткичлари билан савдо қилувчи бу ташкилот жуда саҳий — бутун бошли бир юлдузни бор-йўғи 25 долларга бериб юборади. Сотишга мўлжалланган юлдузлар 250 мингга яқин ёриткич ҳисобга олинган рўйхатдан танлаб олинади. Астрономлар уларни шунчаки номерлаб чиқишган, аммо ном қўйишмаган. Тўғри, савдога чиқарилган юлдузларнинг бирортасини ҳам қуролланмаган кўз билан кўриб бўлмайди.

Харидорга унинг юлдузи қаердалиги кўрсатилган осмон картаси ва савдо шаҳодатномаси берилади. Юлдуз сотиб олган одам унга ўзи хоҳлаган номни қўйиши мумкин, бу ном махсус каталогда қайд этилади. Хуллас, компания савдодан хурсанд. Харидор ҳам мамнун —ерда бошпанаси бўлмаса ҳам, осмонда шахсий юлдузи бор-да!

СУНЪИЙ БУЙРАК

Ростокда (ГДР) инсоннинг сунъий организмини яратиш масалалари юзасидан халқаро медицина симпозиуми ўз ишини ниҳоясига етказди. Симпозиумда 24 мамлакатдан, шу жумладан Совет Иттифоқидан келган қарийб 200 нафар медик, инженер, физик ва биолог иштирок этди.

Симпозиумга тавсия этилган 40 дан ортиқ доклад сунъий буйракни, сунъий ошқозон ости безини ва ҳоказоларни клиника шароитида қўллаш проблемаларига бағишланди. Шу билан бирга турли мамлакатларда муайян шароитларда юрак, ўпка ва жигар функциясини бажара оладиган сунъий органларни яратиш соҳасида ўтказилган илмий-тадқиқот ишларининг натижалари кўриб чиқилди.

Симпозиум қатнашчилари медицина фанининг шу соҳадаги ишларини янада мувофиқлаштиришга доир фикр-мулоҳазаларни ҳам ўртоқлашдилар.

ДАМ ОЛИШ УЙИ

УЛАН-БАТОР. Халқ Монголиясида катталиги жиҳатдан иккинчи индустриал марказ бўлган Дархан шаҳрининг меҳнаткашлари яхши туҳфа олдилар. Шаҳар яқинидаги дарёнинг хушманзара соҳилида янги дам олиш уйи қурилди. Дархан қўй терисидан тикиладиган пўстин фабрикаси ва шаҳар гўшт комбинатининг энг яхши ходимларидан 100 га яқин киши бу ерда биринчи бўлиб дам олишди.

МХР да дам олиш уйлари, профилакторийлар, санаторийлар доимо кўпайиб бормоқда. Улар замонавий медицина асбоб-ускуналари билан жиҳозланган. Барча шифохоналарнинг 70 процентидан кўпроғи Монголия касаба союзларининг ихтиёридадир.

ЯНА ДИРИЖАБЛЬ

Британия авиақурилиш жамиятининг президенти Кейт Уиккенден яқин уч йил ичида Париж билан Лондон оралиғида дирижабль қатновини йўлга қўйиш тараддудида эканини маълум қилди. Бу янги транспорт йўлида ҳаво кемаси соатига 160 километр тезликда учиб, бир йўла 200 йўловчи ва 30 тоннагача юк олади. Бунинг амалга ошиши, ташаббускорнинг таъбири билан айтганда, Ла-Манш бўғозидан сувости йўлини «қурилиш лозиммилозим эмасми» деб мужмаллик қилаётган корчалонларга муносиб зарба бўлади.

МЕТАЛЛ ЎҒРИЛАРИ

НЬЮ-ЙОРК. Жанубий Африка Республикасида тарихда мисли кўрилмаган миқдорда қимматбаҳо металларни ўғирлаш содир бўлган. ЮПИ агентлигининг хабар беришича, номаълум шахслар Жанубий Африкадаги Платина ва олтин қазиб чиқарувчи «Растенбург платинум хоулдингс» компанияси корхоналарининг биридан 13 миллион рандлик металл ўғирлаганлар.

Кампания маъмурияти ва полиция шу йилнинг март ойида содир бўлган ўғирлик фактини узоқ вақтгача яшириб келганлар.

ТЕМИР «ДОМЛА»

«Япония фани ва техникаси» журналининг хабар беришича, бир институт олимлари бўлғуси врачларни ўқитишга мўлжалланган тренажер-робот конструкциясини ишлаб чиқаришди. Бу роботнинг ЭҲМига соғлом ва турли касалликларга чалинган киши организмида нафас олиш, юрак уриши ва қон босими қандай бўлиши ҳақида маълумот жойлаштирилган. Робот, шунингдек юз мушакларининг организмдаги турли ҳолатларга мос равишда қисқаришини ҳам кўрсата олади. Бундай «домла» ёрдамида студентлар «нафас олиш» ва «томир уриши»ни бевосита эшитибгина қолмай, балки касаллик ва жароҳатларни даволаш усулларини амалда ўрганишади.

ҒАЛАТИ РЕЙС

БЕРЛИН. Бу ердаги «ЯХТ-ВЕРФТ» кемасозлик корхонасида қурилган «Хайнихен» пассажир теплоходининг биринчи рейси одатдан ташқари бўлди: бу теплоход Галле округидан чиқиб Карл Маркс штати округининг тоғ сув омбори соҳилидаги белгиланган жойга — Крибштайнга қуруқликдан борди.

Теплоход ГДР пойтахтидан атиги Альслебен (Галле округи) деган жойгача сузиб борди. Заале дарёсидаги сув сатҳи саёз бўлганлиги теплоходнинг сузишига имкон бермади. Бу ерда Лейпциг автотранспорт агентлигининг энг оғир юкларни ташувчи бўлимидан мутахассислар дарёчиларга ёрдамга келишди. Улар теплоходни қудратли автопоезднинг платформасига ортиб, уни қолган 240 километр йўлдан тўрт кун мобайнида олиб бордилар.

Лейпцигдаги транспортчилар 250 тонна, баъзан эса 360 тонналик юкларни кўп ташийдилар. Масалан, яқинда улар Цвиккау шаҳридан республика меҳнаткашларининг қишки спорт ва дам олиш маркази бўлган Обервизентальга чанғи спорти учун иккита трамплинни етказиб бердилар.

БЎРОНЛАР, ТОШҚИНЛАР

НЬЮ-ЙОРК. Тропик жала ёмғирлари вужудга келтирган тошқин натижасида Сальвадорда 700 дан кўп киши ҳалок бўлди, деб хабар қилади АП агентлиги. Расмий маълумотларга кўра 18 минг киши майиб бўлган, 55 минг киши бошпанасиз қолган. Агентлик Сальвадорда 1965 йилги зилзиладан бери бундай табиий офат бўлмаганлигини уқтиради.

* * *

МЕХИКО. Мексиканинг шимоли-ғарбий районларидан ўтган «пауль» бўрони келтириб чиқарган қаттиқ тошқин натижасида 100 мингдан кўп киши жабрланди. Тезлиги баъзида соатига 160 километрга борадиган бўрон соҳилда турган ўнлаб чоғроқ балиқчи кемаларни майда-майда қилиб ташлади, уйларнинг томларини учириб кетди. Дарахтларни йиқитди. Табиий офатда, айниқса, жабрланган Синалоа штатида соя ҳосили батамом йўқ бўлди. Маъмурларнинг расмий маълумотида айтилишича, шаррос ёмғирлар натижасида кўпгина посёлкалар ташқи дунёдан ажралиб қолган, у ерда ичимлик сув ва электр энергияси таъминоти бузилган, телефон алоқаси узилиб қолган. Бир неча киши бедарак йўқолган, 200 га яқин киши жароҳатланган. Маъмурлар жабрдийдаларга ёрдам бериш ва табиий офат юз берган районлардан аҳолини кўчириш чораларини кўрмоқдалар.

* * *

БОГОТА. Бу йилги ёзнинг ҳаддан ташқари иссиқ келиши Колумбиянинг қишлоқ хўжалигига жиддий зарар етказди. Мутахассисларнинг чамаларига кўра, бу ерда етиштирилувчи асосий қишлоқ хўжалик экинлари: шоли, кофе, банан, пахта ҳосили қурғоқчилик сабабли анча камаяди.

* * *

ЖАКАРТА. Индонезиянинг Ява оролидаги галлунггунг вулкани яқин атрофдаги шаҳар ва қишлоқларнинг 300 мингдан кўп аҳолисини даҳшатга солиб турибди. Оташ уфураётган тоғ адирларида вулқон отилиши натижасида 20 миллион куб метрдан кўп лава қотиб ётибди. У бошланган шаррос ёмғир таъсирида водийга босиб тушиши мумкин. Катта-катта лава палахсалари Тасикмалая шаҳри чеккасида 28 уйни вайрон қилди.

ҚУРАШ КУЧАЙМОҚДА

РИМ. Италия жанубидаги энг катта шаҳар— Неаполь оғир кунларни бошидан кечирмоқда. Бу ерда сўнгги йилларда мамлакатда энг кескин социал можаро авж олмоқда. «Италсидер» металлургия компанияси Баньоли саноат шаҳри чеккасида жойлашган ўз корхонасини ёпиб қўйишини ва меҳнаткашлардан 6 минг кишини ишдан бўшатишни эълон қилди.

Баннолидаги завод Италия металлургия саноати ветеранларидан биридир. Завод қурилганига 72 йил бўлди. Бу вақт ичида Неаполда тақдири завод билан чамбарчас боғлиқ бўлган ишчиларнинг бутун бир сулоласи етишиб чиқди. Улар ўз ўртоқлари билан биргаликда бир неча бор машаққатли курашда меҳнат қилиш ҳуқуқларини ҳимоя қилдилар. Сўнгги беш йил мобайнидагина меҳнаткашлар ўнлаб забастовка ва стачкалар ўтказдилар. Ҳозир ҳам пўлат эритувчилар ишни тўхтатиб, кўчаларга чиқишди. Италия касаба союзлари ягона федерациясининг даъватига биноан Неаполдаги саноат корхоналари, шунингдек бутун Италиядаги металлургия заводлари тўрт соат ишламади.

БЕМОР ТЕПАСИДАГИ РОБОТ

Японияда ўрнидан тура олмайдиган беморга кўмаклашиб, қараб турадиган робот-электрон энага бемор овоз чиқариб айтган 500 сўзга тушунади ва айтганларини бажаради. Шу жумладан, бемор юз-қўлини ювиб олишига ёрдамлашади ва ҳатто унга чой дамлаб бера олади ҳам. Аммо бунақа электрон энагалардан касалхоналарда фойдаланишнинг иложи йўқ, чунки уларнинг биттаси Япония пулига — 8 миллион иен (32 минг долларга яқин) туради.

КЎРЛАР УЧУН ЁЗУВ МАШИНКАСИ

Германия Демократик Республикасида кўр кишилар учун «Эрика — 500» маркали ёзув машинкаси яратилди. Бу ихчам машинада турли текстларни ҳамда музика асарлари нотасини Брайль коди бўйича қоғозга қабариқ белгилар тушириб ёзиш мумкин.

«Эрика—500» машинкаси икки хилда: чап ёки ўнг қўл бармоқларини ишлатиб фойдаланса бўладиган моделларда чиқарилмоқда.

ИЛҒОРЛАР ИБРАТИ

Тошкент мебель ойналари фабрикасида бўлганимизда меҳнатнинг бригада формаси асосида ишловчи бригадаларнинг иши билан қизиқдик. Бу ерда 18 ишчидан иборат бир бригада янги бригада формасида меҳнат қилаётган экан.

Шу бригаданинг 18 аъзоси СССР Конституцияси кунини юбилей йили планларини бажариш билан кутиб олишга муяссар бўлди. Бригаданинг илғор аъзоси, оператор Илёс Ғайбуллаев бир беш йилликда икки беш йиллик шахсий планини бажариш мажбуриятини олган. И. Ғайбуллаев ҳозир 1984 йилнинг август ойи ҳисобига маҳсулот топшираяпти.

СССР Конституциясининг беш йиллиги нишонланган 7 октябргача фабриканинг 25 ишчиси юбилей йили планларини бажарганликлари ҳақида рапорт берди. Фабрика ветерани, ёшлар мураббийси Маҳкам Худойберганов ўтган беш йилликда икки беш йиллик планини бажарган эди.

Маълумки, КПСС XXVI съезди қарорларини тезроқ ҳаётга татбиқ этиш учун республика саноат корхоналарининг ўн дарғаси ўн биринчи беш йилликда икки ва ундан ҳам ошиқ йил планларини бажариш ташаббуси билан майдонга чиққан эди. Маҳкам Худойберганов ўнлар ҳаракатига қўшилиб, бир беш йилликда икки беш йиллик планни бажариш мажбуриятини олган. М. Худойберганов ҳозир 1984 йилнинг октябрь ойи ҳисобига ишлаяпти.

Фабрикада Тошкентнинг 2000 йиллик юбилейигача беш йилликнинг уч йиллик планини бажариш учун курашаётганлар сафида КПСС аъзоларидан ойна қирқувчи Абдуазим Тўхтаев, Бахтиёр Розиқов ва метализатор Райҳон Ортиқовалар сингари корхонанинг ўнлаб фидокорлари ҳам бор. СССР 60 йиллиги шарафига бағишланган 60 зарбдор ҳафта ҳаракатига қўшилиб баракали меҳнат қилаётган ойнасозлар юбилей йилининг 9 ойида 2149 минг сўмлик маҳсулот реализация қилиб, планни 105,9 процент адо этишди. 354 минг сўмлик маҳсулот давлат Сифат белгиси билан реализация қилинди.

Давлат Сифат белгиси билан маҳсулот реализация қилиш 12,99 процентдан 16,59 процентга етказилди. Меҳнат унумдорлигини ошириш плани эса 105,3 процент қилиб бажарилди. Корхона фидойилари айни пайтда буюк мамлакатимизнинг шонли юбилейини катта кўрсаткичлар билан кутиб олиш учун ғайрат кўрсатмоқдалар.

Т. НАЖМИЙ.

Саломатлик ҳақида суҳбатлар

Ҳурматли редакция! Болаларда учрайдиган ўткир юқумли меъда-ичак касаллиги қандай хасталик, ундан сақланиш учун нималарга эътибор бериш керак!

М. Назарова, Ш. Нуъмонова, Х. Валиева, уй бекалари.

● ГАЗЕТХОН ИЛТИМОСИ

Болани хасталикдан асранг

Ўткир меъда-ичак касалликлари гўдак болалар учун хавфли ҳисобланиб, уларнинг ёшлик чоғлариданоқ организмининг жароҳатланиб қолишига сабаб бўлади. Бу касалликлар билан хасталанган болаларнинг овқатланиш ва овқат ҳазм қилиш йўллари физиологик функциясининг бузилишига олиб келади. Гўдакларда оғиз бўшлиғи шиллиқ пардаси, қизилўнгач, ошқозон, ингичка ичак ва йўғон ичак ҳали яхши ривожланмаган бўлади, шиллиқ пардалари жуда нозик, қон томирларга бой бўлиб салга шикастланади ва яллиғланади.

Бир ёшгача бўлган болаларнинг меъда мускулларининг кириш қисми чала ривожланган бўлади, кўпинча эмаётган сутини қайтариш холлари юз беради. Ёш чақалоқларнинг овқат ҳазм қилиш учун шира(суюқлик) ишлаб чиқарувчи безлари (ошқозон, ошқозон ости, ўн икки бармоқли ичак безлари, яхши ривожланмаганлиги учун улардан ишлаб чиқарилган суюқликларнинг овқат ҳазм қилиш қобилияти катта ёшдаги болаларникига нисбатан бир мунча суст эканлиги аниқланган. Шунинг учун ҳам уларни қўшимча овқатлар билан боқишда енгил, тез ҳазм бўлувчи овқатлар тавсия этилади. Чақалоқларда ичакнинг сўриш қобилияти кучли бўлганлиги сабабли, овқат ошқозондан ингичка ичакка тез ўтиб кетади. Эски, оғир овқатлар истеъмол қилиб қўйганда улар таркибида мавжуд микроблар ҳам тезгина ичакка ўтиб, шиллиқ пардасини осон шикастлайди.

Болаларда овқат ҳазм бўлиши бузилишининг асосий сабаблари — овқатланиш тартибини, гигиеник режимининг бузилиши ва овқат билан бирга юқумли касаллик микроблари ҳамда вирусларининг ўтиб қолишидир. Она сути билан боқиладиган болалар сунъий овқатлантириладиган болаларга нисбатан меъда-ичак касалликлари билан камроқ оғрийди. Бунинг боиси шундаки, она сути ўзига хос таркибига эга бўлганидан ёш бола ичагида енгил ҳазм бўлади.

Сунъий овқатлантириладиган гўдак болаларга ҳар хил сутли аралашмалар сигир сутида тайёрланиб берилади. Чақалоқлар учун сигир сути анча дағал ҳисобланади. Унда она сутига нисбатан таркибидаги оқсиллар уч баравар ортиқ бўлишига қарамай, оқсил ва ёғ моддаларини парчаловчи ферментлар йўқ, витаминлар эса она сутидагидан кам миқдорда бўлади. Сигир сутида касаллик туғдирувчи микроблар тез кўпаяди. Шунинг учун ўткир меъда-ичак касалликлари сунъий овқатлантириладиган болаларда она сути билан овқатлантириладиг а н болаларга нисбатан кўпроқ учрайди.

Ўткир меъда-ичак касалликларини бир гуруҳдаги юқумли касалликлар микроби ва вируслари келтириб чиқаради. Шундай касалликларга комеинфекция, дизентерия, ич терлама, паротифлар, салмонеллез хасталиклари киради. Ўткир меъда-ичак касалликларининг тарқалишига юқоридаги касалликлар билан хасталанган кишилар ёки яширинча бактерия ташиб юрувчилар хасталик манбаи ҳисобланади. Бу касалликларнинг деярли ҳаммасида қуйидаги аломатлар: қорин оғриғи, тез-тез ич кетиши, баъзан қон аралаш шиллиқ кетиши, тана ҳароратининг кўтарилиши, болалар озиб, камқувват ва сўлжайиб қолишлари кузатилади. Бу аломатлар бўлмай туриб, яъни соғ ҳисобланган болаларнинг ахлатидан ўткир меъда-ичак касалликлари микроблари аниқланса, улар бактерия ташувчи ҳисобланади. Бундай болалар атрофдаги кишилар учун хавфли ҳисобланади.

Ўткир ичак касалликларида асосан ингичка ва йўғон ичак зарарланади. Бу касалликларнинг умумий аломатлари: болаларда иштаҳанинг йўқолиши, қайт қилиш, қорин оғриқ, ич кетиши билан бошланади.

Она болани ўз вақтида тўғри овқатлантириши, тозаликка пухта риоя қилиши керак. Уй-жойни, кийим-кечакларни саронжом-саришта, озода тутиш, болани ўз вақтида чўмилтириб, тирноқларини олиб туриш зарур. Уни ҳар сафар эмизишдан олдин она қўлини совунлаб ювиши шарт.

Оилада озиқ-овқат моддаларини тоза сақлаш, уларнинг бузилишига йўл қўймаслик, айниқса, сут ва сутли маҳсулотларни ифлосланишдан асраш зарур. Акс ҳолда бу маҳсулотлар касалликнинг тарқалишида асосий манба бўлиб қолади.

Мева ва сабзавотларни истеъмол қилишдан олдин сувда яхшилаб ювиш, сўнг қайноқ сувда чайиш лозим. Болаларнинг сўрғичларини, овқат бериладиган шиша бутилкаларни ва идиш-товоқларини бактериоцид совунлар («Корболовое», «Дегтерное») билан ювиб, қайноқ сувда чайиш лозим. Ўткир меъда-ичак касалликларининг олдини олишда уйнинг санитария ҳолатини яхши сақлаш, ошхоналарда доимий озодагарчиликка амал қилиш, ҳовли-жойларни тоза сақлаш, пашша ва сувакларга доимо қарши кураш олиб бориш катта аҳамиятга эга. Болалар яшайдиган, ўйнайдиган хоналар ҳавосини доим янгилаш, полларини ҳўл латта билан ювиб туриш айни муддао бўлади.

Болаларда ўткир меъда-ичак касалликлари аломатлари пайдо бўлиши билан дарҳол врачга мурожаат этиш керак. Бемор касалхонага ётқизилгач, оиладагилар врач кўригидан ўтиши, уйни бир процентли хлорамин эритмасидан тайёрланган сув билан дизенфекция қилиш керак.

Ҳаммамизга маълумки, ҳасталикни даволашдан унинг олдини олиш, касалликни вақтида сезиб тезда даволашга кириш осон ва яхши натижали бўлади.

А. ЗОКИРХЎЖАЕВ,
медицина фанлари кандидати, доцент.

● СЎРАГАН ЭҚАНСИЗ...

МИЖОЗ СУСАЙГАНДА...

Баъзан оғиз бўшлиғида сўлак кўп ажралади. Бу бирор хасталик аломатими? Уни даволаш чораси борми?

М. ПУЛАТОВА, ўқитувчи.

Оғиз бўшлиғида баъзан сўлак кўп ажралиб туради. Бу ҳолатни «Совуғим ошибди», «Мижозим сусайиб кетибди» деб ифодалашади. Бу гапда ҳам жон бор. Нуқул совуқлик овқатлар еяверадиган кишиларда шундай ҳолат кузатилади.

Хасталикнинг келиб чиқишига тишларнинг зарарланиши, меъда-ичак касалликлари, витаминларнинг етишмаслиги ҳам сабаб бўлади. Шунингдек, терапевт врачга кўрсатиб марказий асаб системаси, ошқозон-ичак ва эндокрин системаси касалликларини даволатиш керак.

Одатда, оғиз бўшлиғида микроблар тез кўпаяди. Шунинг учун гигиена қоидаларига доим амал қилиш, гигиеник пасталар билан тишни тез-тез тозалаб туриш керак.

Мева ва сабзавотларда витаминлар кўп бўлишини биламиз. Шунинг учун турп, бодринг, олма, нок, анор каби ноз-неъматлардан истеъмол қилиш ҳам оғиз бўшлиғи хасталикларига яхши даво бўлади.

Аччиқтош билан оғизни ҳафтада бир-икки марта чайиш орқали оғиздаги микробларни йўқотиш, тишларни мустаҳкамлаш мумкин.

● ҲАММАСИ ИНСОН УЧУН

ЮРАК ТЕЛЕВИЗОРИ

В. П. Вологдин номидаги юқори частотали токлар Бутуниттифоқ илмий текшириш институтининг ижодкор ходимлари томонидан ажойиб аппарат яратилди.

«Экран—2» деб ном олган бу аппарат одам юрагини экранда кўрсатади. Врач аппарат датчикларини кўкрак устига қўйиши билан дарҳол унинг тасвири экранга тушади.

Медицина видеоэхолактори — «Экран—2» Ленинграддаги биринчи медицина институтида муваффақият билан синовдан ўтказилди ва юқори баҳо олди. Фойдаланиш жуда қулай бўлган «Экран—2» аппаратини кўплаб ишлаб чиқаришга киришилди. У кордиолог врачларнинг энг содиқ ёрдамчиси бўлиб қолади.

С. ҒАФУРОВ тайёрлаган.

● НАШРИЁТ ТУҲФАСИ

«ЎЗИЧА ДАВОЛАНИШНИНГ ЗАРАРИ»

«Дори доно қўлида худди обиҳаёт, нодон қўлида эса олов ва қиличга ўхшайди, деган экан қадимги ҳинд шифокорларидан бири». Ўзбекистон ССР «Медицина» нашриёти яқинда босмадан чиқарган М. Н. Маҳсумов, П. Полиевцевнинг «Ўзича даволанишнинг зарари» рисоласи ана шундай сўзлар билан бошланади. Маълумки, ҳозирги пайтда дори-дармонларнинг турлари жуда кўпайиб кетди. Баъзи кишилар дориларни билар-билмас ичиб, оғир дардларга мубтало бўляптилар. Муаллифлар кейинги йилларда дори воситаларини қўллаш натижасида асоратларнинг кўплаб пайдо бўлаётгани барча мамлакатларда кузатилаётганини таъкидлайдилар. Ҳозир баъзи одамларда жигарга зарар етказиши мумкин бўлган дори моддаларнинг тахминан 500 хили маълум, тахминан шунча хил дори буйракларни, қон яратиш системасини зарарлайди ва ҳоказо, дейдилар.

Агар бемор бирор дорининг фақат битта хусусиятини билса-ю, лекин қўшимча (ёмон) таъсирини билмай, ўзича даволана бошласа, бунда шифо топиш ўрнига ҳаётига хавф соладиган кўнгилсиз ҳолга учраши мумкин. Бунга аспириннинг асоратини айтиб ўтса бўлади. Аспиринни билар-билмас ичиш туфайли меъда ичагидан қон оқиши оқибатида касалхонага тушган беморлар бор.

Сульфанилами д л а р (норсульфазол, сульфадимезин) микробларга қарши актив дори бўлганидан уларни врач буюрмаса ҳам ичаверишади. Оқибатда ўтиб кетадиган енгил дарддан тортиб, тузатиб бўлмайдиган оғир касалликка учраб қолиши ҳеч гап эмас. Муаллифлар бир неча хил дорилардан берухсат ичиб, оғир дардга учраганлар ҳақида анча-мунча мисоллар келтирадилар.

Бозорларда «билармонлар» яширинча, баъзан очиқдан-очиқ сотадиган ҳар хил «мўъжизакор» илдизлар ва ўтлар аҳоли соғлиғига катта зарар келтиради. Рисолада бозордан «мўъжизакор» ўсимлик илдизи сотиб олиб, заҳарланиб, оламдан ўтган кишилар ҳақида баён қилинади.

Дорини овқатдан олдин ёки кейин ичиш катта аҳамиятга эга эканини, бу борада врач маслаҳатига пухта риоя қилиш зарурлиги уқтирилади. Дори-дармонларни уйда сақлаш қоидалари келтирилади.

Дори-дармонлар саломатлик ва узоқ умр кўриш учун жуда катта аҳамиятга эга. Йил сайин янги-янги дорилар кашф этиляпти, уларнинг шифобахш хусусиятлари аниқланяпти. Шу билан бирга, дорилардан оқилона фойдаланиш турли дардлардан шифо топишнинг ягона шарти ҳисобланади.

Рисола кенг китобхонлар оммасига мўлжалланган.

М. ОРИФЖОНОВА,
«Медицина» нашриёти муҳаррири.

ТО Справкалар бюроси
ХАТЛАРГА ЖАВОБ БЕРАМИЗ

Э. УМАРОВ: Мен уч хонали уйда ўн беш йилдан буён истиқомат қилиб келяпман. Бу давр мобайнида фарзандларим вояга етди. Бирини уйлантирдим. Шу боисдан ҳам уй биз учун санитария нормаси жиҳатидан тор бўлиб қолди. Айтингчи, менинг ўз ишхонамдан навбатга туриб, кенгроқ квартира олишга ҳаққим борми? Ёки бу нарсани оиламизда вояга етиб, ҳозир меҳнат қилаётган фарзандимиз қилиши керакми?

Жавоб: Халқ депутатлари Тошкент шаҳар Совети ижроия комитети турар жой бошқармасидан бизга бу хусусда қуйидаги жавобни беришди. Янги квартира олаётган кишининг ҳар бир оила аъзосига тўққиз квадрат метр ҳисобидан турар-жой майдони берилади. Кейинчалик оиладаги фарзандлар кўпайиб, олинган турар-жой майдони ҳар бир кишига олти квадрат метр бўлиб қолган тақдирда ҳам санитария нормасига мос ҳисобланади. Борди-ю, турар жой майдони шундан ҳам камайиб кетса, унда номига ордер ёзилган квартира эгаси ёки унинг ишлаётган фарзанди янги квартира олиш учун ариза бериб, навбатда туриш ҳуқуқига эга. Квартирани уларга ўзлари меҳнат қилаётган корхона, ташкилот ёки муассаса, маъмурият ва касаба союз ташкилотлари тузган тартиб асосида беради.

* * *

Н. ҲОШИМОВ: Иш вақтида жароҳатланиб, вақтинча меҳнат қобилиятини йўқотган ишчи ва хизматчиларга касалхонада бўлган кунлари учун қандай миқдорда ҳақ тўланади?

Жавоб: Махсус қарорда кўрсатилишича иш вақтида жароҳатланган ёки касб касаллигига дучор бўлган ишчи ва хизматчиларга вақтинча меҳнат қобилиятини йўқотган вақт учун касаллик варақаси берилади ва уларга меҳнат стажи, касаба союз аъзоси ёки аъзоси эмаслигидан қатъий назар иш ҳақининг юз проценти миқдорида нафақа тўланади.

* * *

Б. АЛИЕВА: Касаба союз органларининг махсус қарорисиз, қоидага хилоф равишда ҳал қилиниб, беморга касаллик варақаси учун тўланган нафақалар касаба союз ташкилоти ҳисобига ёзилиши мумкинми?

Жавоб: Йўқ. Касаба союз органларининг махсус қарорисиз, қоидага хилоф равишда бемор ишчининг касаба союз аъзолиги стажи аниқланган ва нафақа тайинланган тақдирда харажатлар касаба союз органлари ҳисобига эмас, балки корхона ёки ташкилот ҳисобига ёзилади.

* * *

Д. ИЛҲОМОВ, А. НУСРАТОВ: Парҳез таомлар ошхонасида овқатланиш учун берилган йўлланма эгаси тартибни бузса, яъни у йўлланмани бошқа одамга берса ошхона маъмурияти шу йўлланмани бекор қилишга ҳақлими?

Жавоб: Умумий тартибда белгиланишича йўлланма эгаси уни жамоат овқатланиш корхонасига кўрсатиб, рўйхатдан ўтказиши зарур. Йўлланма ёки унинг алоҳида талонларини бошқа кишиларга бериш тақиқланади. Ҳар бир йўлланма фақат касаба союз комитети томонидан белгиланган кишига шу ошхонада овқатланиш ҳуқуқини беради. Бу қоида бузилган ҳолларда ошхона йўлланма ёки унинг алоҳида талонларини бекор қилиш ва уларни уч кундан кечиктирмай касаба союз органлари ихтиёрига жўнатиш ҳуқуқига эга. Бекор қилинган йўлланмалар касаба союзларининг йўлланмаларни қайд қилиб борадиган дафтарига ёзиб қўйилади ва йўлланмаларни ҳисобга олиб борувчи ҳужжатларга қўшиб сақланади.

● ПАХТА ДАЛАЛАРИДАН ДАРАКЛАР

МЕДИКЛАР ҲИССАСИ

Шу кунларда Тошкент Давлат медицина институти студентлари ва ўқитувчилари состави Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Мурожаатини катта қизиқиш билан муҳокама қилмоқдалар. Мурожаатда битилган «Республикамиздаги колхозчи ва ишчи, инженер ва ўқитувчи, ёзувчи ва олим, хизматчи ва студент, мактаб ўқувчиси ва уй бекаси ҳамма-ҳаммаси пахтакордир!» деган сўзлар бевосита ўқувчи-ёшларга тааллуқлидир. Шунинг учун ҳам ана шу сўзлар уларни янада ғайратлантирмоқда.

Тошкент Давлат медицина институтининг коллективи Жиззах области совхозларига бир неча йилдан буён оталиқ қилмоқда. Профессор-ўқитувчи л а р состави йил бўйи область соғлиқни сақлаш органларига амалий ва консультатив ёрдам кўрсатмоқда. Пахта терими қизғин паллага кирган куз фаслида барча тўрт факультетнинг студентлари қишлоқ меҳнаткашларига ёрдам бериш мақсадида область далаларига чиқиб бордилар. Бу йил 7 мингдан зиёд студент-медиклар Пахтакор районидаги «Самарқанд», Качанов, А. Икромов номли, «Пахтакор» совхозлари ва «СоюзНИХИ» далаларида меҳнат қилишмоқда. Студентлар ана шундай катта ғайратлари билан фидокорлик кўрсатишяпти. Бу йил юқори социалистик мажбурият — ҳар бир теримчи учун 2 минг килограммдан пахта теришни таъминлашга аҳд қилинган. Институт коллективи ҳозирдаёқ 2 минг тоннадан зиёд пахта териб қўйди, факультетлар, курслар, студентлар ўртасида мусобақа давом этмоқда.

Дастлабки натижалар бўйича иккинчи даволаш факультети (штаб бошлиғи, профессор, Ш. Каримов, партия бюроси секретари ўринбосари, доцент А. Парпиев, комсомол бюроси секретари Г. Орифхўжаев) олдинда бормоқдалар.

Ғолибларга — иккинчи даволаш факультетига ва стоматология факультетининг 2-курси коллективига институтнинг кўчма байроғи тантанали вазиятда топширилди. Жиззах областининг далаларида меҳнат қилаётган олий ўқув юртлари орасида Тошкент медицина институти биринчи ўринда бораётир.

Коллектив Ҳамза район партия комитети, шунингдек маҳаллий партия ва совет органлари томонидан катта мадад олмоқда. Пахтакор студентларга ғамхўрлик қилиш мақсадида фақатгина ишлаш учун эмас, балки маданий дам олиш учун ҳам яхши шароитлар яратилган. Улар истиқомат қиладиган биноларда телевизорлар, радиоприёмниклар ўрнатилган. Ҳар куни бу ерга янги газета ва журналлар келтириб турилади.

1982 йилнинг ҳосили учун машаққатли тенгсиз шароитларда кураш боряпти. Пахта йиғим-териминг ана шу энг ҳал қилувчи, энг масъулиятли палласида студент-медиклар қишлоқ пахтакорлари билан ёнма-ён туриб, ана шундай шиор остида меҳнат қилмоқдалар: етиштирилган ҳосилни сўнгги чаноғигача юксак сифат билан териб оламиз!

А. МЎМИНОВ,
Тошкент Давлат медицина институти ўқув ишлари бўйича проректори, профессор, «Пахта—82» дала штаби бошлиғи.

* * *

Суратларда: институт стоматология факультети студенти О. Сайдалиева ва даволаш факультети студенти (юқорида) С. Каримова. Бу лобар қизлар ҳар куни 130—150 килограммдан пахта теришга эришмоқдалар.

В. Тайберг фотолари.

БЕПОЁНДИР МЕНИНГ ВАТАНИМ

● САНЪАТ ОЛАМИДА

Улуғ халқнинг ҳақиқати

Мамлакатнинг энг катта киностудияларида «Улуғ халқнинг ҳақиқати» номли бадиий публицистик киноэпопея устидаги иш тугалланмоқда. СССР ташкил этилганлигининг 60 йиллигига бағишланган бу киноэпопея марказий телевидениенинг буюртмасига биноан яратилмоқда.

«Партия ҳақида сўз», «Шон-шараф иши», «Қадрдон ер», «Муштарак ишимиз», номли, «Совет ҳокимияти нима?», «Ўсган уйимиз», «Тинчлик посбонлари», «Оила», «Ўзингиздаги барча яхши нарсалар», «Руслар урушни истайдиларми?» ва «Совет характери» деган тўлиқ метражли ўн битта фильм совет халқининг турмуши, коммунистик партия ва совет ҳукуматининг одамлар бахт-саодати, бутун дунёда тинчликни сақлаб қолиш ва мустаҳкамлаш йўлидаги кўп қиррали фаолияти тўғрисида ҳикоя қилувчи кенг кўламдаги кино манзарани ташкил этади.

«Улуғ халқнинг ҳақиқати» эпопеяси ғоят машҳур бўлган «Улуғ Ватан уруши» ва «Ҳамма нарсадан азиз» номли киноэпопеялар асос солган шонли анъаналарни ривожлантиради. Экран совет жамияти ҳаётида кейинги ўн йилликларда рўй берган энг муҳим воқеалар тўғрисида ҳикоя қилади. Марказий киностудиялар билан республика киностудияларининг ижодий ҳамкорлиги ҳар қанчонгидан кўра кенгроқ амалга оширилади. Янги асарда Москва ва Ленинград, РСФСР ва Украина, Грузия ва Литва, Қозоғистон ва Ўзбекистоннинг етакчи экран усталари иштирок этадилар.

Бош консультант — Г. Э. Цуканов. Таниқли кинорежиссёр ва драматург РСФСР да хизмат кўрсатган санъат арбоби Б. Ричков киноэпопеянинг бадиий раҳбаридир. Жами ўн бир фильмнинг сценарийларини А. Захаров, Б. Ричков ва Е. Самотейкин ёзишган. Совет маданиятининг таниқли усталари — ёзувчилардан Ч. Айтматов, Р. Ҳамзатов, В. Карпов, актёрлардан М. Ульянов, В. Тихонов, К. Лавров, Д .Баннонис, Л. Чурсина, В. Санаев, Р. Чхиквадзе, Ю. Каюров фильмларда изоҳ бериб борадилар.

Совет телевидениесининг мухбирлари «Улуғ халқнинг ҳақиқати» киноэпопеяси учун дунёнинг кўпгина мамлакатларида одамлар билан махсус суҳбатлашиб, лентага ёзиб олдилар. Фильмларда музикани ёш композитор Г. Мовсесян басталаган. Р. Рождественский шеърлари билан айтиладиган қўшиқларни И. Кобзон, В. Кикабидзе ва Л. Лешченко ижро этадилар.

Бадиий публицистик киноэпопея СССР ташкил этилганлигининг 60 йиллиги арафасида марказий телевидение орқали кўрсатилади.

(ТАСС мухбири).

УЧ МИНГ ТОННАДАН ОРТИҚ

Навоий қон-металлургия комбинатининг диспетчерлик пунктига одатдан ташқари радиограмма келди. Бунда қуйидаги сўзлар ёзилган эди: дастлабки тонна пахта терилди. Корхона Навоий район хўжаликларига ёрдамга йўллаган комсомол ёшлар отряди «оқ олтин» мавсумини шундай бошладилар.

1979 йили комбинат ўнта пахта териш комбайни сотиб олган эди, шундан буён ҳар йили кузда қўшни пахтачилик районларига комбинат эмблемаси қўйилган «Зангори кема»лар чиқади. Ҳозир ҳам шу машиналар япянгидек — ремонтчилар терим мавсумига тайёрлана бориб, эскирган деталларни алмаштирдилар, барча узелларни созладилар. Отряд запас кисмлар билан тўла таъминланган. Унинг рацияси корхона билан оператив алоқа олиб боради.

Слесарлардан Фармон Ҳайитов, Валижон Тўйбоев, лаборант Александр Лаврентьев ҳамда заводнинг бошқа ишчилари комбайн штурвалларини бошқармоқдалар. Улар ўзларининг оталиқ бурчларини адо этиб, ўз машиналарида мавсум мобайнида уч минг тоннадан ортиқ пахта теришга аҳд қилганлар.

(ЎзТАГ).

«Денгизчилик» классидаги ўқиш

Гагарин районидаги ўқув-ишлаб чиқариш комбинатида очилган махсус бўлимда севастополлик мактаб ўқувчилари денгизчилик фанининг алифбесини ўзлаштирмоқдалар. Улар балиқ овлайдиган флот матроси деган малака олгач, ўз оталари— денгиз меҳнаткашларининг ўрнини босадилар.

«Денгизч и л и к» классларида тажрибали мутахассислар болаларни кемаларнинг энг янги техникаси, навигация ва балиқ излаш аппаратлари билан таништирмоқдалар. Ўқув палубасидаги машғулотлар матрос хизмати маҳоратларини орттиришда ёрдам беради. Бу палубани «Атлантика» бирлашмаси ва «Юнгрибхолодфлот» бошқармасидаги шефлар жиҳозлаб бердилар.

2 йиллик таълим программасига ўтилади, қайиқда мароқли сафарлар қилинади.

Янгича ўқиш тури юқори синф ўқувчиларига ёқиб тушди. Уларнинг кўплари мактабни битиргандан сўнг балиқ овлаш флотида хизмат қилишга аҳд этиб қўйдилар.

К. АПОШАНСКИЙ,
ТАСС мухбири.
Севастополь.

ЯНА БЕШ ЮЗТАГА КЎПАЯДИ

Қўқон геофизика экспедицияси ҳузурида ташкил этилган чорвачилик фермаси дастлабки маҳсулот — саккиз юз килограмм қўй гўшти етказиб берди. Гўшт ишчиларга давлат нархида сотилди.

Геофизикларнинг «аграр цехи» яқиндагина— ўтган йилнинг охирларида ташкил этилган эди. Олдинига бу цех зотли қўзичоқлардан иборат унча катта бўлмаган подадан ташкил этилди. Ҳозир эса бу ерда 125 бош қўй боқилмоқда. Экспедиция коллективи ўз кучи билан жониворлар учун ёзги қўтон қурди, қўйхонага иситгичлар ўрнатилди, ем-ҳашак тайёрлади. Шаҳардан ўн беш километр наридаги беш гектар ташландиқ тошлоқ ерлар ҳашар йўли билан текисланди. Бу ерларга сув чиқариш учун иккита артезиан қудуғи қазилди. Ҳозирги вақтда ўзлаштирилган майдоннинг ярмига маккажўхори ва беда экилди. Қолганига эса пиёз, сабзи экилди, токзор барпо этилди. Геофизикларнинг бўлажак жамоатчилик боғи манзараси ҳам кўзга ташланмоқда: олти юз тупдан ортиқ олма, бодом, олхўри, ўрик дарахтлари яхши тутиб, ривожлана бошлади.

Экспедициянинг ёрдамчи хўжалиги кенгайиб бормоқда. Янги қўйхонанинг қурилиши ниҳоясига етай деб қолди. Бу эса қўйлар бошини беш юзтага етказиш имконини беради. Мингта жўжа ва ўрдакча сотиб олиш учун зарур маблағ ажратилди. Ҳовуз қазиш ва товар балиқ етиштириш учун имкониятлар қидириб топилмоқда. Кўп вақт ўтмай, «аграр цех»дан геофизиклар дастурхонига фақат гўшт эмас, балиқ, ҳўл мева, сабзавот, ош кўклари келтирила бошланади.

«Дамачи» чегарасини кенгайтирмоқда

Республикамизд а г и энг кекса балиқчилик хўжалиги «Дамачи» меҳнаткашлари балиқ овлашга киришдилар. Тошкент областининг савдо тармоғига ҳозирнинг ўзидаёқ беш юз тонна карп, дўнгпешона балиқ, оқ амур жўнатилди.

Бу йил балиқчилик хўжалигининг коллективи 223 гектар кўл-ҳовузнинг ҳар гектаридан 37 центнер балиқ овлашга аҳд қилиб, юксак мажбурият қабул қилди. Балиқчилардан Худойберган Раимов, Рафаэл Басутдинов ва Ёшлик Дўстмирзаевлар биринчи бўлиб бу маррани эгалладилар. Касб маҳорати, кўп йиллик тажриба уларга кўп балиқ овлашга кўмаклашмоқда. Бу балиқчилар бир гектарга жуда кўп—саккиз мингта чавоқ қўйиб юборишни биринчи бўлиб бошлаб бердилар.

Кўлларга кўп фойда келтирадиган судак балиқлар қўйиб юборилмоқда. Ҳовуз-кўлларнинг температура ва кислород режимига қатъий риоя қилинмоқда.

«Дамачи» ўз чегараларини кенгайтирмоқда. Шу беш йилликнинг охирига бориб унинг кўл-ҳовузлари майдони минг гектар бўлади, балиқ овлаш эса йилига икки минг тоннага етказилади.

СУЮҚ ЁҚИЛҒИ

ИРКУТСК. Байкалдаги Листвянка посёлкасида очилган бутуниттифоқ илмий-техник конференциясининг қатнашчилари Канск-ачинск ва бошқа ҳавзалар кўмирини комплекс равишда қайта ишлаш йўлларини муҳокама қилмоқдалар. Партия XXVI съездининг қарорларига мувофиқ мамлакатимизда қаттиқ ёқилғидан самарали фойдаланиш методлари ўрганиб чиқилмоқда. Конференцияда иссиқлик электр станциялари ўрнини оладиган кучли электротехнологик комбинатларининг схемалари кўриб чиқилади. Бу комбинатлар кўмирдан электр энергияси ва синтетик суюқ ёқилғи ишлаб чиқаради.

НОЁБ ОЛТИН

ЧИТА. Забайкальенинг Красний Чикой районидаги конлардан бирида вазни 426 грамм келадиган яхлит олтин топилди. Мутахассислар уни бу жойлардан чиққан ноёб олтин демоқдалар. Кончилар олтинни СССР ташкил этилганлигининг 60 йиллиги шарафига «Юбилейний» деб атадилар.

ИЛҒОР БУЛЬДОЗЕРЧИ

Толимаржон сув омборининг тўғони 20 метр баландликка кўтарилди. Гидроиншоот Амударёнинг бир миллиард куб метрдан ортиқ сувини қабул қилишга тахт қилиб қўйилди.

«Дренажстрой» трестининг илғор бульдозерчиси Ленин ордени кавалери Т. Қўлдошев гидроиншоот қурувчилари ўртасида социалистик мусобақага бошчилик қилди. У йил бошидан бери икки йиллик топшириқни бажариб, уч юз минг куб метрдан ортиқ тупроқ сурди.

ҒАРОЙИБ ПОЕЗД ДАЛАГА ЙЎЛ ОЛАДИ

Хоразмда асалчилик область бирлашмаси тузилиши Орол яқинида беда, қора буғдой ва бошқа бир қанча асал гулли қишлоқ хўжалик экинлари ҳосилдорлигини икки ҳисса ошириш имконини берди. Саккизта ихтисослаштирилг а н совхоз шу бирлашмага кирди. Янги корхонани тезроқ оёққа турғизиш учун область хўжаликлари унинг ҳисобига пай взноси тўладилар. Бундан буён ишни шундай олиб боришга аҳдлашилди: бирлашма «чанглатиш цехи» ролини ўз зиммасига олади. Хўжаликлар эса бу иш учун ўз ихтиёридаги асал гулли экинзорлар майдони ҳисобидан ҳақ тўлайди.

Бирлашмада асалариларни махсус кўчма уйларда кўчириб юриш ташкил этилди. Бир неча мана шундай павильон тракторга тиркалади ва бу ғаройиб поезд далага йўл олади. Механизатор билан асалари боқувчи уларни асаларилар учун қулай жойларга қўядилар. Бундай ҳаракатчанлик кўп, шу жумладан иқтисодий самара беради. Асалариларни кўчиришнинг пухта ўйлаб тузилган системаси туфайли ҳар бир асалари оиласининг маҳсулдорлиги тўрт баравардан зиёд кўпайди.

Бирлашмада асални катакларга расамади билан жойлаш йўлга қўйилди. Бу иш... асалариларнинг ўзига топширилди. Уяларга чоғроқ тўртбурчак ромчалар қўйилади, улар тўлгандан кейин олиниб, оқ пластмасса халталарга жойланади ва шу тарзда (бир килограммгача вазнда) магазинларга жўнатилади.

Орттирилган тажриба хоразмлик асаларичиларнинг Бутуниттифоқ конкурсида сурункасига иккинчи марта ғалаба қозониш имконини берди. Ўтган мавсумнинг якунларига биноан улар СССР Халқ Хўжалик Ютуқлари виставкасининг дипломлари билан мукофотланди.

Редактор
Ш. О. ЎБАЙДУЛЛАЕВ

ТЕАТР

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 20/X да **Бой ила хизматчи** (19.00), 21/X да **Қиёмат қарз** (19.00).

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА—20/X да **Хизматингизга тайёрмиз**, 21/X да **Хотинимнинг эри.**

ЦИРК

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА—**Москва комедия цирки артистларининг гастроллари** (19.30).

КИНО

20 ОКТЯБРДА:

ҲУЖЖАТЛИ ФИЛЬМЛАР:

«БИР ЕНГИН ТАРИХИ»— **Тинчлик.**

«ИБРАТ БЎЛАРЛИ ВОҚЕАЛАР» — **Москва.**

«ДИҚҚАТ — БОЛАЛАР!» — **Дружба.**

«ЎТ БИЛАН ЎЙНАШМА!», «ЎЗБЕКИСТОН — ҚЎШИҒИМ МЕНИНГ», «КОМСОМОЛ КАЛЕНДАРИ БЎЙИЧА» — **Фестиваль.**

«ХАВФЛИ ВАЗИЯТ» — **Мир.**

«БУ КЕЧАСИ РЎЙ БЕРГАН ЭДИ» — **ВЛКСМ 30 йиллиги номли.**

«ОЛДИНДА БОРУВЧИЛАР», «ОРЗУЛАР УШАЛГАНДА», «СИЗ САКРАШНИ ЁҚТИРАСИЗМИ?» — **Восток.**

«ПЕЧКАДАН ЙИҚИЛДИ» —**Тошкент Советининг 50 йиллиги номли.**

«ОЛОВНИ БЎЙСУНДИРУВЧИ», «ОКТЯБРДАН НУРАФШОН ЙЎЛ» **Қозоғистон.**

«БУНГА КАТТАЛАР АЙБДОР»— **Чайка.**

«ХАВФНИНГ ОЛДИНИ ОЛИБ» — **Нукус.**

БАДИИЙ ФИЛЬМЛАР:

«СЎНГГИ ЎТИШ» — **Тинчлик** (18, 20.00, телефон 53-86-07), **Нукус** (тоқ соатларда, телефон 46-70-69).

«УМИД ВА ТАЯНЧ» — **Тинчлик** (16.00), **ВЛКСМ 30 йиллиги номли** (15.00, телефон 33-44-52).

«ШОШИЛИНЧ, МАХФИЙ, ГУБЧЕКАГА» — **К. Ерматов номли** (ҳар соатда, телефон 24-22-66), **Ўзбекистон ССР 25 йиллиги номли** (тоқ соатларда).

21 ОКТЯБРДА

«БИР ЕНГИН ТАРИХИ» — **Тинчлик.**

«ИБРАТ БЎЛАРЛИ ВОҚЕАЛАР» — **Москва.**

«ДИҚҚАТ — БОЛАЛАР!»—**Дружба.**

«ЎТ БИЛАН ЎЙНАШМА», «ЎЗБЕКИСТОН —ҚЎШИҒИМ МЕНИНГ», «КОМСОМОЛ КАЛЕНДАРИ БЎЙИЧА» — **Фестиваль.**

«ХАВФЛИ ВАЗИЯТ» — **Мир.**

«БУ КЕЧАСИ РЎЙ БЕРГАН ЭДИ» — **ВЛКСМ 30 йиллиги номли.**

«ОЛДИНДА БОРУВЧИЛАР», «ОРЗУЛАР УШАЛГАНДА», «СИЗ САКРАШНИ ЁҚТИРАСИЗМИ?» — **Восток.**

«ПЕЧКАДАН ЙИҚИЛДИ» —**Тошкент Советининг 50 йиллиги номли.**

«ОЛОВНИ БЎЙСУНДИРУВЧИ», «ОКТЯБРДАН НУРАФШОН ЙЎЛ» — **Қозоғистон.**

«БУНГА КАТТАЛАР АЙБДОР» — **Чайка.**

«ХАВФНИНГ ОЛДИНИ ОЛИБ» — **Нукус.**

БАДИИЙ ФИЛЬМЛАР:

«ЛЮДМИЛА» — **Искра** (16, 18, 20.00).

«СЎНГГИ ЎТИШ» — **Тинчлик** (12, 18, 20.00, телефон 53-86-07), **Нукус** (тоқ соатларда, телефон 46-70-69).

«УМИД ВА ТАЯНЧ» — **Тинчлик** (16.00), **ВЛКСМ 30 йиллиги номли** (15.00, телефон 33-44-52).

«ШОШИЛИНЧ, МАХФИЙ, ГУБЧЕКАГА» — **К. Ерматов номли** (ҳар соатда, телефон 24-22-66), **Ўзбекистон ССР 25 йиллиги номли** (тоқ соатларда).

Тошкент область автовокзаллар ва пассажир автостанциялари бирлашмаси Тўйтепа ишлаб чиқариш бирлиги маҳаллий комитетининг йўқолган

ДУМАЛОҚ МУҲРИ
БЕКОР ҚИЛИНАДИ

АЭРОФЛОТ ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

ҲУРМАТЛИ ЎРТОҚЛАР!

Ҳаво йўли марказий агентлиги барча ташкилотлар ва муассасалардан одамларни группалаб ташиш юзасидан буюртмалар қабул қилади. Буюртма самолёт учишидан камида 15 кун олдин мажбурий аванс тўланиши шарти (ёки ҳақи тўла ҳолда тўлаш) билан қабул қилинади. Буюртмада жўнаб кетиладиган пункт, тўхтаб ўтиладиган пунктлар (керак бўлган тақдирда), етиб бориладиган пункт ва группанинг учиш куни, составнинг сони ва сафарнинг мақсади, багажнинг оғирлиги ёзиб кўрсатилади.

Бронланган ўринлар учишга камида 7 кун қолганида қайта сотиб олинади. Бронланган ўринлардан 7 суткадан кейин, лекин камида 3 сутка олдин воз кечилса, 10 процент тушум ушлаб қолинади, 3 суткадан кечикса — бутун маршрут бўйича ташиш учун тўланадиган ҳақнинг умумий миқдоридан 50 процент ушлаб қолинади. **Ҳар бир бронланган ўрин учун 50 тийин тушум ундириб олинади.**

Группа учун билет сотиб олинаётганда группа аъзоларининг рўйхатини 3 нусхада тақдим этиш мажбурийдир. Буюртма ва рўйхат кредитларга ижозат берувчи ва бош бухгалтер томонидан имзоланиши, муҳр босилиши керак. Буюртмада группа барча аъзоларининг паспорт маълумотлари кўрсатилиши лозим. Бутун группа учун бир дона умумий билет ёзиб берилади. Группанинг состави камида 10 киши, имтиёзли ташишда эса камида 15 киши бўлмоғи керак. Группанинг ягона умумий сафар мақсади (делегация, туристлар ва ҳоказолар), бўлиши керак, бир маршрут бўйича ўша рейсда ўша пунктга бориб келинади.

Буюртмалар ҳаво йўллари марказий агентлигининг группали бронлаш секторида ҳар куни соат 9 дан 13.00 гача, шанба ва якшанба кунларидан ташқари қабул қилинмоқда.

ПАРВОЗИНГИЗ БЕХАТАР ЎТСИН!

АЭРОФЛОТ

БЕРУНИЙ НОМЛИ ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ ОРДЕНЛИ ТОШКЕНТ ПОЛИТЕХНИКА ИНСТИТУТИ

ИНСТИТУТ ВА УНИНГ ФИЛИАЛЛАРИГА КИРИШ ИМТИҲОНЛАРИГА ТАЙЁРГАРЛИК БЎЙИЧА ПУЛЛИК КУРСЛАРГА

ТИНГЛОВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Курсларга кириш учун ушбу ҳужжатлар тақдим қилинади: ариза, ўрта маълумоти тўғрисида ҳужжатнинг нусхаси, иш жойидан справка, ўқиш учун ҳақ тўланади.

Мурожаат этилсин: Тошкент, шаҳри, Навоий кўчаси, 13-уй, 2-корпус, 3-қават, 65-хона;

Олмалиқ шаҳри, Ленин кўчаси, 56-уй, ТошПИ филиали.
Ангрен шаҳри, 5/2-квартали, ТошПИ филиали.
Чирчиқ шаҳри, Ломоносов кўчаси, 7-уй, кечки факультет.
Навоий шаҳри, Жанубий переулок, 1-уй, ТошПИ филиали.
Жиззах шаҳри, микрорайон, 2-уй, ТошПИ филиали.
Зарафшон шаҳри, ТошПИ филиали.
Учқудуқ шаҳри, ТошПИ бўлими.

«УЗХЛАДОТОРГМОНТАЖ» ТРЕСТИНИНГ ТОШКЕНТ ИХТИСОСЛАШГАН РЕМОНТ-МОНТАЖ БОШҚАРМАСИ

КУРСЛАРГА

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Курсларда холодильник ва савдо-технологик ускуналари монтажи ва ремонтига техникавий хизмат кўрсатиш бўйича слесарь-ремонтчилар тайёрланади.

Курсларга Тошкент шаҳри ва Тошкент областида доимий пропискаси бўлган, камида 20 ёшда, 8 синфдан паст бўлмаган маълумотли кишилар маъмурият билан суҳбатдан кейин қабул қилинадилар.

Курсларга қабул қилинганларга ойига 75 сўм ҳажмида стипендия тўланади.

ЎҚИШ МУДДАТИ — 4,5 ОЙ.

Машғулотлар группаларнинг комплектланишига кўра бошланади.

Мурожаат этилсин: Тошкент, шаҳри, 32-алоқа бўлими, Куйбишев райони, Ғрампластинкалар кўчаси, 40-уй (1-«э», 17, 24-«э»-автобуслар, 17, 18-троллейбусларнинг «ЦСУ» бекати). Телефонлар: 66-21-31, 66-03-65.

БОШ УНИВЕРСАЛ МАГАЗИН

ЕТТИ МАГАЗИНГА БАРОБАР

Бош универсал магазин пойтахтимиз меҳмонлари ва аҳолисига жуда ҳам яхши таниш бўлиб қолган. Ҳар куни бу ерга телевизор, радио моллари, соатлар, фотоаппарат, трикотаж, ўйинчоқлар, парфюмерия, пойафзаллар сотиб олгани минглаб харидорлар келади.

Бош универсал магазинининг биринчи қаватида маданий моллар секцияси жойлашган бўлиб, унда рангли телевизорларнинг ранг-баранг намуналари сотувга қўйилган: «Радуга—716, 719, 734», «Фотон»—716, 736», «Славутич—Ц202», «Рубин—202», «Садко—714», «Горизонт—723, 728», «Витязь—733», «Электрон»—722, 736», «Таурас—722», «Чайка—714», «Лазурь—714», «Янтарь—714», «Берёзка—Ц202»;

оқ-қора тасвирли телевизорлар: «Весна—308», «Таурас—210», «Берёзка—215», «Фотон—225», «Изумруд—209», «Чайка—207», «Славутич—220», «Горизонт—206», «Рассвет—307», «Рекорд—312»;

транзисторли: «Шиллялис—401», (рангли), «Электроника—Ц—430», «Шиллялис—402» (оқ-қора тасвирли), «Сапфир—401», «Электроника—450» (оқ-қора тасвирли).

Радио товарлари секциясида сиз «Вега—115», «Мелодия—106», «Россия—101» музика марказларини сотиб олишингиз мумкин;

электрофонлар: «Лидер—206», «Каравелла—201», «Мелодия—103В», «Рондо-203», «Электроника—012»;

магнитофонлар: «Сатурн—201», «Яуза—209», «Комета—212», «Эльфа—322», «Маяк—205», «Рута—201»;

музика товарлари секциясига турли хил пианинолар қўйилган: «Лирика», «Белорусь», «Ритм», «Ростов», «Заря», «Владимир», «Ласточка», шунингдек **электрогитаралар, гитаралар, миллий чолғу асбоблари, баянлар;**

Бош универсал магазин малакали фотографлар ва ҳаваскорларга **фото ва кино моллари, кино аппаратлари, фотоувеличителлар, объективлар, фотохимикатлар ҳамда фото қоғозларининг ранг-баранг ассортиментини тавсия қилади.**

Сиз Бош универсал магазининг соатлар секциясида 150 хилдан зиёд олтин, хромланган, олтин суви югуртирилган эркаклар ва аёллар қўл соатлари, 70 хил маркага яқин девор ва стол соатларидан истаганингизни ўзингиз ёки тақдим этиладиган совғангиз учун сотиб олишингиз мумкин.

Энг кичкина харидорлар учун ўйинчоқлар секциясида, **қўғирчоқлар, велосипедчалар, болалар коляскалари, мўйнали, резинали ва дам бериб шишириладиган ўйинчоқларни сотиб олишингиз мумкин.**

Бош универсал магазиндан ўзингизга манзур бўладиган яна бошқа кўпгина молларни сотиб олишингизга қулайлик яратилган.

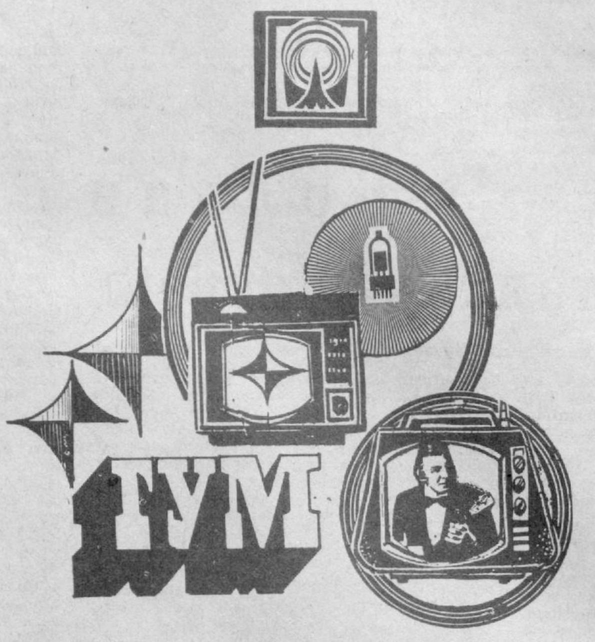

Бош универсал магазин ҳар куни, дам олиш кунисиз соат 9 дан 21.00 гача танаффуссиз ишлашини эслатиб ўтамиз.

Телевизор ёки радио молларини сотиб олган кишилар уларни уйга олиб бориш учун ташвишланмасалар ҳам бўлади. Бош универсал магазини ихтиёрида бўлган транспорт агентлигининг хизмати сизнинг хизматингизни бажо келтиради.

Бош универсал магазинга 8-троллейбус, 7, 8, 11, 15, 16-трамвайлар, 28, 64, 27, 62-автобуслар, 9, 13, 20, 22-маршрут таксилари билан «Хадра» бекатигача етиб боришингиз мумкин.

Бош универсал магазин.

ЭЛЕКТР ЭНЕРГИЯСИНИ ТЕЖАНГ!

Ҳаётимизни электрсиз тасаввур қила олмаймиз. Радиоприёмник, телевизор, кофе майдалагич, миксер, электр самовар, дазмол, шарбат чиқарадиган ва бошқа асбоблар — аллақачоноқ бизнинг яқин ва содиқ ёрдамчимиз бўлиб қолган.

Лекин биз электр энергиясидан тўғри фойдалана оламизми?
Аксарият ҳолларда йўлаклар ва хоналарда электр лампалари кечаси-ю кундузи ёниқ туради. Уй бекаси ошхонада куймаланиб юрганда телевизор ишлаб, радиоладан баралла ашула янграб туради. Электр энергияси ана шундай тежамсиз сарфланади. Замонавий квартираларда бир неча ёритиш асбоблари бўлиши қоида тусига кириб қолган. Сиз электр энергиясининг камида 20 проценти ёритиш учун сарфланишини биласизми?

Электр энергиясининг сарфи ёритиш лампаларининг турига, уларни мақсадга мувофиқ жойга ўрнатишга, лампаларнинг тозалигига боғлиқ эканлигини унутманг!

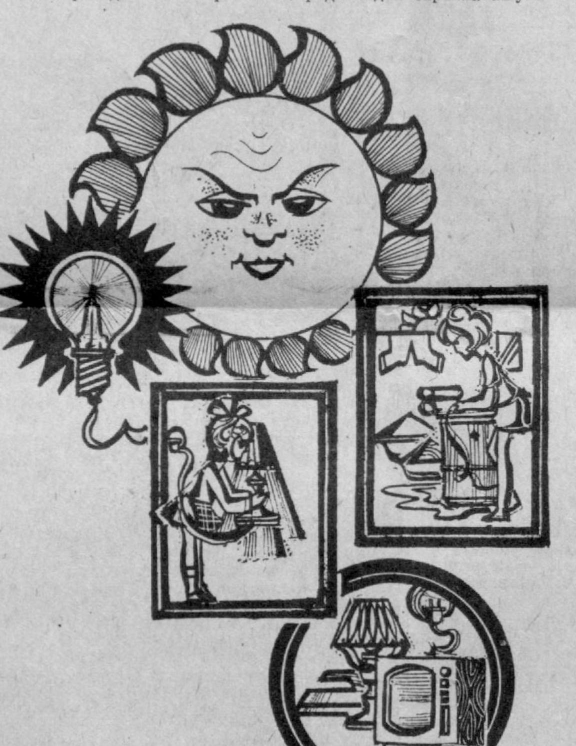

ҲУРМАТЛИ УЙ БЕКАЛАРИ!

Лампа ва қандилларни озода тутинг, ойналарни ўз вақтида артиб туринг, шипларнинг, айниқса ошхона ва коридорнинг тозалигига эътибор беринг. Бир йил давомида артиб тозаланмаган лампа ва қандил ёруғликни 30 процент кам таратади, тежалган бир киловатт-соат электр энергиясидан қуйидагиларни қилиш мумкин:

— қўшимча икки жуфт пойафзал тикиш;
— ўн ярим килограмм пахта толасини қайта ишлаш;
— 20 килограмм буғдой тортиш;
— 18 килограмм ўсимлик мойи ишлаш;
— 12,5 килограмм ғалла янчиш;
— 50 килограмм нон-булка маҳсулоти пишириш;
— 60 килограмм кир ювиш;
— инкубатордан 30 та жўжа чиқариш;
— 45 бош сигирни соғиш;
— 4 марта кинофильм намойиш қилиш, яна бир оилани электр энергияси билан таъминлаш.

ҲУРМАТЛИ ЎРТОҚЛАР!

ЭЛЕКТР ЭНЕРГИЯСИНИ ТЕЖАБ-ТЕРГАБ САРФЛАШ—ҲАММАМИЗ ВА ҲАР БИРИМИЗНИНГ БУРЧИМИЗ!

Электр энергиясидан фойдаланишда бамайлихотирликка йўл қўйиб, бўлар-бўлмасга кўп қувват сарфланадиган электр лампаларини ишлатаверманг.

Уйдан чиқаётиб электр лампасини, радиоприёмникни, электр асбобларини, телевизорни ўчиринг.

Подъездларда, кириш йўлларида электр лампаларни, уй фонарлари ва кўча чироқларини ўз вақтида ўчиринг.

Электр энергиясидан тежаб-тергаб ва оқилона фойдаланиш маиший хизмат ва халқ хўжалиги учун ўн миллионлаб киловатт-соат электр энергияси тежашга ёрдам беришини унутманг.

«УЗГОСЭНЕРГОНАДЗОР» ВА ЭЛЕКТР ТАРМОҚЛАРИ КОРХОНАСИ АБОНЕНТЛАРГА ЭЛЕКТР ЭНЕРГИЯСИДАН ФОЙДАЛАНГАНЛИК УЧУН ҲИСОБНИ ҲАР ОЙНИНГ ЎНИНЧИ ЧИСЛОСИГАЧА ЁЗИБ, ПУЛНИ ДАВЛАТ БАНКИНИНГ КИРИМ ОМОНАТ КАССАЛАРИГА ТОПШИРИШНИ ЭСЛАТИБ ЎТАДИ.

Улуғ Ватан урушининг 1, 2, 3 группа инвалидлари, Иттифоқ, республика миқёсидаги пенсионерлар, маҳаллий аҳамиятга молик пенсионерлар ва урушда ҳалок бўлган ҳарбий хизматчиларнинг оилаларига электр энергиясидан фойдаланганлик учун ҳақ тўлашда имтиёзлар берилади. Улар тариф баҳосининг 50 проценти ҳажмида ҳақ тўлайдилар.

Агар ҳисоб дафтари тўлиб, уни алмаштириш зарур бўлиб қолгудек бўлса, «Узгосэнергонадзор»га мурожаат қилиш керак.

«УЗГОСЭНЕРГОНАДЗОР».

ВАТАНИМИЗ КИНО-ФОТОАППАРАТУРАЛАРИ НАМОЙИШИ

Ватанимизда ишлаб чиқарилаётган фото ва кино аппаратуралари мамлакатимизда ва чет элларда ҳам кенг шуҳрат қозонган. «СССРда тайёрланган» тамғаси босилган кинокамералар ва фотоаппаратларни ер куррасининг турли минтақаларида учратиш мумкин.

Тажриба-механика бирлашмалари ва заводлари фотоҳаваскорлар ва профессионал суратга олувчиларнинг кенг даврасига мўлжалланган фото ва кино аппаратураларни ишлаб чиқармоқда.

25—30 ОКТЯБРГАЧА

ТОШКЕНТ МАРКАЗИЙ УНИВЕРСАЛ МАГАЗИНИДА ЎТКАЗИЛАДИГАН ВАТАНИМИЗ ФОТО ВА КИНО АППАРАТУРАЛАРИ САВДО-КЎРГАЗМАСИГА

марҳамат қилсангиз, Сиз ўзингизга манзур бўладиган камералар ҳамда фото ва кино товарларини танлашингиз ҳамда сотиб олишингиз мумкин.

Савдо-кўргазмада ҳар куни суратга олиш ва кино-фото материалларини қайта ишлаш техникаси бўйича консультациялар ўтказилади, проекцион аппаратуралар ҳаракат ҳолатида намойиш этилади. Пленкаларни қайта ишлаш бўйича, фотосуратларни чиқариш, «Супер-8» кинокамераларининг кассеталарини зарядлаш, «Беминнат хизмат бюроси» бўйича қабул пунктлари ишлайди. Ана шу аппаратларни тайёрловчи заводларнинг тажрибали усталари сизларнинг аппаратларингиздаги носозликни бартараф этиб беришади.

Кўргазма стендлари Сизларни сериялаб чиқарилаётган фото ва кино аппаратуралари ва уларнинг истиқболли моделлари билан таништиради.

30 ОКТЯБРЬ КУНИ СОАТ 16 ДА ЎТКАЗИЛАДИГАН ФОТО-КИНО ҲАВАСКОРИ КУНИ ПРОГРАММАСИДА ҚУЙИДАГИ ТАДБИРЛАР БОР:

— Кўргазмани кўздан кечириш, Ватанимиз кино ва фото аппаратлари ҳамда кино-фотоматериалларига тегишли ашёлар бўйича консультация олиш.

Савдо залида Сизга кино-фото товарларининг кенг ассортементи таклиф қилинади.

Савдо-кўргазманинг иш вақти соат 11.00 дан 19.00 гача.

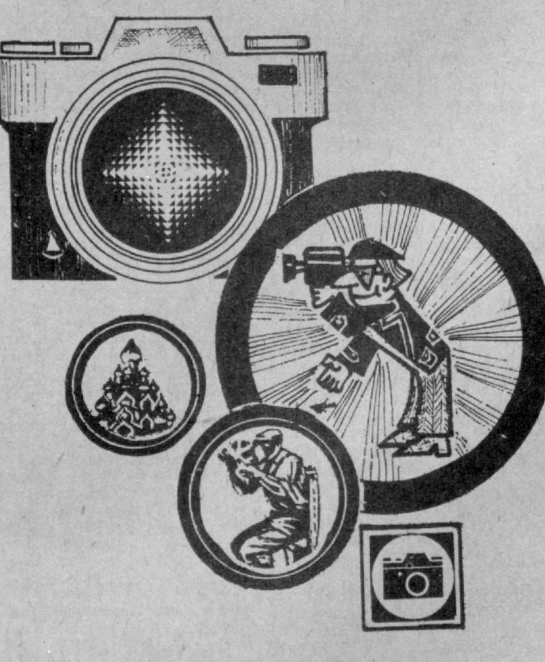

«РАССВЕТ» МАРКАЗИЙ РЕКЛАМА-САВДО ТАШКИЛОТИ.

«СОЮЗТОРГРЕКЛАМА» БУТУНИТТИФОҚ БИРЛАШМАСИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН АГЕНТЛИГИ.

ЗАНГОРИ ЭКРАНДА

20 ОКТЯБРЬ — ЧОРШАНБА

Марказий телевидениенинг «Восток» программаси

18.10 «Петроград. Ўн еттинчи йилнинг октябри...» Телевизион ҳужжатли фильм. 19.15 «Дунё воқеалари». 19.30 Фильм-концерт. 19.50 «Нафосатга таъзим». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси. 20.15 Союзлар уйининг Колонна залида санъат усталарининг концерти. 21.30 «Время». 22.00 Футбол бўйича УЕФА кубоги, финал «Спартак» (Москва) — «Хаарлем» (Голландия). В. И. Ленин номли Марказий стадиондан олиб кўрсатилади. Танаффус пайтида (22.45) — «Дунё воқеалари».

Марказий телевидениенинг иккинчи программаси

18.30 Янгиликлар. 18.50 Озарбайжон ССР Давлат халқ рақс ансамблининг концерти. 19.20 «Куз этюдлари». Телевизион ҳужжатли фильм. 19.30 «Қишлоқ янгиликлари». 20.30 «Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар». 20.45 «Уренгой—Ужгород газқувури». «Валентина Беляева километрлари». Трасса Горький участкасининг қурувчилари ҳақида телевизион очерк. 21.00 «Ерда, осмонда ва денгизда...». 21.30 «Время». 22.00 «Муҳаббатнома». Бадиий фильм.

Ўзбекистон телевидениесининг программаси

I

18.00 Кўрсатувлар программаси. 18.05 «Алдаркўса қандай қилиб йўлбарсни алдади», «Ўрмон эртаги». Мультфильмлар. 18.30 «Инсон болаликдан бошланади». 19.00 «Полимерлар мактаби». 19.30 «Ахборот» (рус.). 19.45 «Ижод гулшани». Кўрсатувни Ҳамза номли Ўзбекистон ССР Давлат мукофотининг лауреати Абдулла Орипов олиб боради. 20.30 «Ахборот». 20.50 «Ёшлар куйлаганда». Концерт. 21.30 Москва. «Время». 22.05 «Бугун оламда нима гап?» Халқаро аҳвол кундалиги. 22.15 «Санъат усталари». СССР халқ артисти Берноа Қориева ижоди ҳақида. Кўрсатув тугагач — Янгиликлар.

II

18.10 Кўрсатувлар программаси. 18.15 «Кийик сўқмоқ». Телевизион ҳужжатли фильм. 18.35 «Қонун қўриқчилари». 19.00 Сиртдан ўқиётган студентлар учун. Химия. 20.00 Янгиликлар. 20.20 «Келажак билан учрашув». Телевизион фильм. 20.50 Эстетика асослари. Меҳнат, ахлоқ ва турмуш эстетикаси. 21.30 МТ II.

21 ОКТЯБРЬ — ПАЙШАНБА

Марказий телевидениенинг «Восток» программаси

9.00 «Время». 9.40 «Горнчилар қаердасиз!». 10.25 «Ҳаммага — раҳмат». Телевизион бадиий фильм. 11.25 ССР Иттифоқи Давлат академик Большой театри балет артистларининг концерти. 12.35 «Рассом Александр Иванов». Ҳужжатли фильм премьераси. 12.55 Янгиликлар. 15.00 Янгиликлар. 15.20 «Мен — ўнинчи». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси. 15.50 «Рус тили». 16.20 «Белорус манзаралари». Минскдан олиб кўрсатилади. 16.50 «Шахмат мактаби». Оқ рух. 17.20 Мактаб ўқувчиларининг Ленин мукофоти лауреати. СССР Геология министрининг ўринбосари В. А. Ярмолюк билан учрашуви. 18.05 Бутунроссия конкурсининг лауреати И. Акулинина чалади (домбра). 18.30 «Расмларда қуёш акси бор». 18.45 «Миллионлар ленинча университети». 19.15 «Дунё воқеалари». 19.30 «Алкоголизм ҳақида суҳбат». 20.00 «Экранда — кинокомедия». «Саҳна пиллапояларида». 21.30 «Время». 22.05 «Солдат мемуарлари». Телефильм. «Танкларни кирувчи». Телевизион ҳужжатли фильм. 23.10 «Дунё воқеалари». 23.25 «Ватаним қўшиқлари».

Марказий телевидениенинг иккинчи программаси

18.45 «Чўпон бўлиш қийинми?». Телевизион очерк. 19.05 «Салют, пионерия!». Боку шаҳар пионер ва ўқувчилар саройи болалар бадиий коллективларининг чиқиши. 20.00 «Шаҳар рамкасидаги беш портрет». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси. 20.30 «Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар». 20.45 «Урегой, Ужгород газ қувури». «Трассанинг Ғарбий участкаси». СССРнинг Ғарбий чегараларидаги трассанинг охирги участкаси қурилиши ҳақида репортаж. 21.05 «Месхети, жонажон ўлкам». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси. 21.30 «Время». 22.05 «Ҳаммага — раҳмат». Телевизион бадиий фильм.

Ўзбекистон телевидениесининг программаси

I

18.00 Кўрсатувлар программаси. 18.05 Болалар учун. «Мен, сен ва мультик». 18.45 «Ҳамкорлик шартномаси —амалда!». «Тошкент тўқимачилик комбинати реконструкция проблемалари». Ўзбекистон телевидениеси ва «Совет Ўзбекистони» газета редакциясининг қўшма рейди. 19.15 «Ахборот» (рус.). 19.30 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Баҳс». Ахлоқий-этик мавзуда кўрсатув. 20.30 «Ахборот». 20.50 «Сизлар учун, пахтакорлар». Концерт. 21.30 Москва. «Время». 22.05 «Хирмонингизга барака». 22.25 Ў. Умарбеков. «Қиёмат қарз». Ҳамза номли ўзбек Давлат академик драма театрининг спектакли. 00.05 Янгиликлар.

II

18.05 Кўрсатувлар программаси. 18.10 Адабиёт Ҳ. Ҳакимзода— Октябрь революциясининг оташин куйчиси. 18.40 Сиртдан ўқиётган студентлар учун. Назарий механика. 19.40 Реклама. 20.00 Янгиликлар. 20.20 «Пахтакорлар хизматида». 20.50 Эстетика асослари. Меҳнат, аҳлоқ ва турмуш эстетикаси (рус.). 21.30 МТ II.

4 бет. ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

«ТОШКЕНТ ОҚШОМИ» («ВЕЧЕРНИЙ ТАШКЕНТ») —орган Ташкентского горкома КП Узбекистана и Ташгорсовета.

БИЗНИНГ АДРЕС:700000 Тошкент —ГСП Ленин кўчаси,41 ТЕЛЕФОНЛАР: секретариат: —33-57-02, бўлимлар: партия турмуши — 32-53-66; саноат 32-53-83; қурилиш — 32-58-85; шаҳар хўжалиги —32-57-83; совет қурилиши ва ҳуқуқ —32-54-19; фан, мактаб ва олий ўқув юртлари 32-53-10; адабиёт ва санъат — 32-56-81; ахборот—32-28-95; спорт ва ҳарбий-ватанпарварлик ишлари — 32-55-32; хатлар — 33-79-70; эълонлар бўлими —33-81-42; нашриёт диспетчери 32-78-94; нашриёт телефон станциясининг навбатчилари — 33-90-50.

20 ОКТЯБРЬ, 1982 й. Р—03246. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. В-2524. Индекс 64691. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10